

Frazemi, poslovice i njihove modifikacije u filmskim naslovima

Hodak, Mihaela

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:898947>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-15**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Mihaela Hodak

**Frazemi, poslovice i njihove modifikacije u
filmskim naslovima**

(DIPLOMSKI RAD)

Rijeka, 2020.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Mihaela Hodak
Matični broj: 0009073542

Frazemi, poslovice i njihove modifikacije u filmskim naslovima

DIPLOMSKI RAD

Diplomski studij: Hrvatski jezik i književnost

Mentor: doc. dr. sc. Željka Macan

Rijeka, 2020.

IZJAVA

Kojom izjavljujem da sam diplomski rad naslova *Frazemi, poslovice i njihove modifikacije u filmskim naslovima* izradio/la samostalno pod mentorstvom doc. dr. sc. Željke Macan.

U radu sam primijenio/la metodologiju znanstvenoistraživačkoga rada i koristio/la literaturu koja je navedena na kraju diplomskoga rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući naveo/la u diplomskom radu na uobičajen način citirao/la sam i povezo/la s korištenim bibliografskim jedinicama.

Student/studentica

Mihaela Hodak

Potpis

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Metodologija	2
3. Frazeologija	4
3.1. Frazeologija i frazemi	4
3.2. Prevođenje frazema	9
4. Filmski naslovi	11
5. Modifikacije frazema	14
6. Analiza frazema u izvornom obliku i modifikacije frazema u naslovima stranih filmova.....	17
6.1. Frazemi u naslovima stranih filmova.....	17
6.2. Frazemi u modificiranom obliku u naslovima stranih filmova	26
7. Analiza frazema u izvornom obliku i modifikacije frazema u filmskim naslovima hrvatskih filmova	37
7.1. Frazemi u naslovima hrvatskih filmova.....	37
7.2. Frazemi u modificiranom obliku u filmskim naslovima hrvatskih filmova	41
8. Zastupljenost frazema	43
9. Poslovice	46
9.1. Analiza poslovice u filmskim naslovima.....	46
10. Zaključak	49
11. Popis literature.....	51
12. Rječnik frazema potvrđenih filmskim naslovima	54
12.1. Rječnik frazema potvrđenih u izvornom obliku	54
12.2. Pregled frazema potvrđenih u modificiranom obliku	60
13. Sažetak.....	63
14. Naslov i ključne riječi na engleskom jeziku	64

1. Uvod

Frazeologija se kao samostalna znanstvena disciplina javlja u drugoj polovici dvadesetog stoljeća. Definira se kao jezikoslovna disciplina koja proučava frazeme te kao ukupnost frazema jednog jezičnog sustava. Kako bi se pojedini frazemi prilagodili namjeri govornika u određenom komunikacijskom činu, može doći do njihove modifikacije, odnosno do okazionalne izmijene frazema za određene komunikacijske potrebe. Modifikacije frazema mogu nastati i kreativnom upotrebom istih. Modificiranim frazemima želi se izazvati neki efekt.

Poslovice se zbog svoje kratke forme lako pamte i prenose. Preciznošću i slikovitošću izriču sud, pouku, ali i moralna načela.

Davnih dana umjetnost je postala dio ljudskih života, a tu svakako ubrajamo i film. Sedma umjetnost, film, umjetnički je niz slika u pokretu. Jedan od elemenata filma je i njegov naslov. Osnovna svrha naslova je uspostaviti komunikaciju s gledateljima, zainteresirati ih za film, njegov sadržaj, radnju i likove. Filmski naslovi prevedeni na hrvatski jezik mogu sadržavati frazeme, idiome, poslovice i obilježja intertekstualnosti, a razlog tomu je u prvom redu upotreba kreativnih strategija prevođenja.

Frazemi kao sastavnice filmskog nazivlja pojavljuju se u većini jezika pa tako i hrvatskoga. (Macan, 2014: 587) Cilj diplomskoga rada je analizirati frazeme u odabranim filmskim naslovima. Prikazat će se upotreba frazema i njihovih modificiranih oblika u naslovima hrvatskih i stranih filmova, pri čemu temeljna funkcija i obilježja filmskog naslova trebaju ostati očuvanima.

2. Metodologija

Zanimanje za frazeologiju pojavilo se je tijekom fakultetskog obrazovanja, na kolegijima *Leksikologija hrvatskoga standardnoga jezika* i *Hrvatska dijalektalna frazeologija*.

Za pisanje rada bilo je važno prikupiti relevantnu frazemsku građu. Građa za provedeno istraživanje prikupljena je pretraživanjem elektroničkih korpusa kao što su *Art-kino*, *Discovery film*, *Hrt prikazuje*, *Moj tv*, *Tportal*, *Aladin* te *Tv profil* u razdoblju od prosinca 2019. godine do kolovoza 2020. godine. Dio građe pronađen je u knjizi *Fimoteka* autora Marka Njegića. Polazište za pisanje rada bio je *Hrvatski frazeološki rječnik* (2014.) kojim je potvrđeno značenje i temeljni oblik frazema.

Rad se sastoji od *Uvoda*, *Metodologije*, *Središnjeg dijela*, *Analize prikupljene frazemske građe*, *Zaključka*, *Literature*, *Rječnika*, *Sažetka* i *Ključnih riječi*.

Uvodni dio rada posvećen je teorijskom dijelu koji uključuje spoznaje o frazeologiji i frazemima, o prevođenju frazema i modifikacijama frazema te znanja o filmu i filmskim naslovima. Temeljna literatura korištena za teorijski pregled frazeologije je *Poredbena frazeologija: pogled izvana i iznutra* autorice Željke Fink-Arsovski te *Hrvatska frazeologija* autorice Antice Menac. Temeljna literatura korištena za pregled spoznaja o modificiranim frazemima je *Modifikacije frazema u hrvatskom i njemačkom jeziku mode* autorice Anite Pavić Pintarić i *Kreativna upotreba frazema i drugih višerječnica u djelima Mladena Kerstnera – mogućnosti i namjere* autorice Bojane Marković.

Potom slijedi središnji dio rada, odnosno istraživački dio, koji sadrži analizu frazema u filmskim naslovima te njihovih modifikacija. Filmski naslovi podijeljeni su u dvije skupine, naslovljene strani i hrvatski filmovi, a te dvije skupine na podskupine, frazeme koji su ostali u izvornom obliku i frazeme u

modificiranom obliku. Provedena je strukturna i semantička analiza frazema potvrđenih istraživačkim radom.

Tijekom provedbe istraživanja prikupljena su i četiri filmska naslova koja u sebi sadrže poslovicu. U središnjem dijelu kratko je objašnjen teorijski dio o poslovicama, a potom je na prikupljenoj građi objašnjena funkcija poslovice kao filmskog naslova. Literatura korištena prilikom definiranja poslovice je *Poslovice, zagonetke i govornički oblici* autora Josipa Kekeza te *Kontrastivni rječnik poslovice* autora Pavla Mikića i Danice Škare.

Završni dio rada obuhvaća grafikone i rječnik. Grafikoni prikazuju odnos između prikupljene frazemske građe. Prvi grafikon predstavlja ukupan omjer između frazema potvrđenih u leksikografskim izvorima i modificiranih frazema. U drugom grafikonu prikazan je omjer između frazema potvrđenih u leksikografskim izvorima i modificiranih frazema u naslovima stranih filmova. Treći grafikon prikazuje odnos frazema potvrđenih u leksikografskim izvorima i modificiranih frazema u naslovima hrvatskih filmova. Rječnik je podijeljen u dva dijela. U prvom dijelu nalazi se popis s leksikografski izvornim frazemima korištenima za potrebe provedenog istraživanja. Drugi dio sastoji se od tablice u kojoj je prikazan odnos između prikupljene građe i frazema potvrđenih u leksikografskim izvorima korištenima za potrebe provedenoga istraživanja.

3. Frazeologija

3.1. Frazeologija i frazemi

Frazeologija je mlađa znanstvena disciplina. Fink-Arsovski navodi kako frazeologija svoje početke bilježi nakon 1947. godine, to jest objavljivanjem pionirskog rada Viktora Vladimiroviča Vinogradova pod naslovom *Osnovni tipovi frazeoloških jedinica u ruskom jeziku*. Razvoj frazeologije započeo je u Sovjetskom Savezu, a potom se proširio slavenskim zemljama. (Fink-Arsovski, 2002: 6) Začetak frazeoloških istraživanja u Hrvatskoj bilježi se početkom 70-tih godina 20. stoljeća. Antica Menac je zaslužna za razvoj frazeologije u Hrvatskoj, ona je oko sebe okupila brojne suradnika, u prvom redu rusiste, koji su uskoro postali osnova *Zagrebačke frazeološke škole*. Oni su uspješno usvojili ruske teorije te ih primijenili na hrvatsku frazeologiju. (Fink-Arsovski, 2002: 6)

Fink-Arsovski tumači kako je frazeologija lingvistički i kulturološki mnogoslojna disciplina. Termin frazeologija nastao je od grčke riječi *phrasis*, što znači izraz i od riječi *logos*, u značenju govor. Frazeologija ima dvojako značenje. Prvo, „frazeologija je lingvistička disciplina, znanost o ustaljenim izrazima čvrste strukture, koji se mogu izučavati u okviru jednog ili više jezika odnosno samo na teoretskom planu.“ Drugo, „predstavlja ukupnost frazema raspoređenih prema različitim kriterijima, na primjer prema komponentama određenog semantičkog polja, prema podrijetlu proširenosti upotrebe, prema vremenskoj raslojenosti, prema područnoj raslojenosti, frazeologija kojom se služe pojedini književnici.“ (Fink-Arsovski, 2002: 5)

Nadalje, Fink-Arsovski frazeologiju razlikuje u užem i širem smislu. Frazeologija u užem smislu odnosi se na frazeme s najmanje dvije sastavnice s cjelovitom i čvrstom strukturom. Koriste se kao naučena i zapamćena cjelina. Za njih je karakteristična ustaljenost i reproduktivnost. (Fnik-Arsovski, 2002: 7) Karakteristike frazeologije u širem smislu su: nulta desemantizacija, potom

ustaljena, čvrsta struktura te cjelovitost (na primjer: *crna burza*). (Fink-Arsovski, 2002: 8) Postupak potpune desemantizacije nije u potpunosti proveden u frazeologije u širem smislu i iz toga razloga ona uključuje znanstvene nazive i izraze u procesu frazeologizacije. (Mihaljević, Kovačević, 2006: 2-3)

U središtu frazeologije nalaze se njezina osnovna jedinica, frazem. Menac frazeme definira kao stalne sveze riječi u kojima je jedna ili više sastavnica izgubila svoje osnovno značenje (Menac, 2007: 5). Osim terminom frazem, Menac se koristi i terminom frazeološke sveze. Frazem je definirala i Fink-Arsovski, frazem se sastoji od „najmanje dviju sastavnica (od dviju auosemantičkih ili od kombinacije sutosemantičke i sinsemantičke) koje karakterizira cjelovitost i čvrsta struktura.“ Frazem ima obilježje ustaljenosti ili reproduktivnosti, što znači da je on zapamćena, usvojena ili naučena cjelina koja se kao takva uključuje u diskurs. (Fink-Arsovski, 2002: 6) U *Hrvatskom frazeološkom rječniku* frazem se definira kao „ustaljena sveza riječi koja se upotrebljava u gotovu obliku, a ne stvara se u tijeku govornog procesa, i kod koje je barem jedna sastavnica promijenila značenje, tako da značenje frazema ne odgovara zbroju značenja njegovih sastavnica“ (Menac, Fink-Arsovski, Venturin, 2003: 6).

Prema Menac, dvije su vrste sveze riječi obzirom na značenje, a to su slobodne i frazeološke. Slobodne sveze riječi nastaju tijekom govornog procesa na način da je govornik taj koji bira kako sastavnice tako i značenje sveza kojima se koristi. Značenje cijele sveze dobiva se tako što se zbroje značenja svake sastavnice sveze. Primjer slobodne sveze je *čitaj knjigu*. (Menac, 2007: 9) Frazeološke veze ili frazemske sastavnice se ne reproduciraju u govornom procesu te se značenje cijele sveze ne izvodi iz značenja svake sastavnice sveze jer one mogu doživjeti semantičku pretvorbu. One su govorniku unaprijed poznate jer se koriste kao gotova, cjelovita jedinica sa čvrstom strukturom. Primjer frazeološke sveze je *sve u šesnaest*. (Menac, 2007: 9-11) Fink-Arsovski

ističe osobine frazemskih sastavnica, a to su: ekspresivnosti, konotativno značenje te desemantizacija. Razlikuju se dvije vrste desemantizacije frazema, potpuna i djelomična. U potpunoj desemantizaciji sve sastavnice frazema preoblikovane su semantički, odnosno frazeološko značenje izražava se drugačije te se definiranjem frazema ne služimo nijednom frazeološkom sastavnicom, na primjer *dok si rekao keks* u značenju 'vrlo brzo, velikom brzinom'. U djelomičnoj desemantizaciji dio sastavnica gubi svoje prvotno leksičko značenje, obzirom na to desemantizirane komponente koriste se u određivanju frazeološkog značenja. To vidimo na primjeru *raditi na crno* u značenju 'raditi mimo zakonskih propisa'. (Fink-Arsovski, 2002: 6-7)

Autorice Menac, Mihaljević i Kovačević tvrde kako postoje četiri osnovna kriterija koja neka sveza riječi mora zadovoljiti da bi se nazvala frazemom. Prvi od njih odnosi se na značenje i kaže kako značenje cjeline nije jednako zbroju značenja pojedinih sastavnica, pod drugim kriterijem se podrazumijeva stalan sastav i raspored sastavnica, treći se odnosi na čvrstu strukturu u kojoj su leksičke zamjene ograničene, a gramatičke ne unose semantičke promjene i posljednji četvrti glasi kako opseg frazema ne smije biti manji od jedne samostalne i jedne pomoćne riječi, dok najveći nije određen. (Menac, 2007:15, Mihaljević, Kovačević, 2006: 2)

Podrijetlo frazema je različito, a Menac navodi kako se najčešće dijeli na nacionalne i posuđene. Nacionalni frazemi su nastali u jeziku u kojem se upotrebljavaju, u hrvatskom jeziku primjer je *davati šakom i kapom*. Ako se frazemi oblikuju unutar drugoga jezika te su u većoj ili manjoj mjeri prilagođeni jeziku koji ih je posudio, riječ je o posuđenim frazemima. (na primjer, *alfa i omega*). (Menac, 2007: 16) Osim nacionalnih i posuđenih frazema, frazeme prema podrijetlu možemo proučavati i s aspekta područja s kojih su uzeti. Frazemi mogu biti preuzeti iz književnih djela napisanih na jeziku koji ih koristi (*o lijepa, o draga, o slatka slobodo*), iz narodne književnosti (*čiča miča, gotova je priča*),

poslovica (*u laži su kratke noge*), iz termina različitih znanosti, struka i ljudskih djelatnosti te iz različitih žargona. (Menac, 2007: 16-17) Prema Fink-Arsovski frazemi se klasificiraju i prema vremenskoj raslojenosti pa tako razlikujemo arhaične frazeme i frazeme prema područnoj raslojenosti koja uključuje dijalektalnu i regionalnu frazeologiju. (Fink-Arsovski, 2002: 5)

Menac smatra kako se frazeologija može promatrati s aspekta stila pa tako razlikujemo stilski neutralnu frazeologiju, razgovorni stil i vulgarni stil. U svim jezičnim stilovima koristi se stilski neutralna frazeologija jer ona ne sadrži posebne emocionalne i izražajne nijanse (*od jutra do mraka*). Za svakodnevno usmeno komuniciranje koristi se razgovorni stil, kao primjer navodi se *ima toga na izvoz*. Stil s vrlo bogatom frazeološkom građom je vulgarni stil kojeg određuju pravila dobrog vladanja. On je niža verzija razgovornog stila (*boli me đon*). Razvojem modernog doba, na ekranima, u književnosti i u časopisima sve se više upotrebljava grubo vulgarni stil koji izlazi iz zone bontona. (Menac, 2007: 19-20)

Prema opsegu, Fink-Arsovski frazeme dijele na fonetsku riječ, skup riječi i na frazeme sa strukturom rečenice. Fonetska riječ je najmanja jedinica. Takav se frazem najčešće sastoji do imenice i prijedloga (*s nogu, bez pardona*), od imenice i čestice (*no govora, ni slovca*) i čestice, prijedloga i imenice (*ni u ludilu, ni za dlaku*). Skup riječi sastoji se od najmanje dviju autosemantičkih riječi s dvije akcenatske cjeline, a može biti zavisni i nezavisni. Zavisni se dijeli prema sintaktički glavnoj riječi, pa tako izdvajamo imeničke (*živa enciklopedija*), glagolske (*govoriti u vjetar*) te pridjevske (*dupkom pun*). Primjer nezavisnog skupa riječi je *jasno i glasno*. Frazemi sa strukturom rečenice mogu imati oba glavna rečenična dijela (*diže se kosa <na glavi> komu*), mogu biti krnje rečenice (*ide slabo komu*), složene rečenice (*što je tu je*) te zavisne surečenice (*dok si rekao britva*). (Fink-Arsovski, 2002: 8) Sličnu podjelu navodi i Menac, ali fonetske riječi, skup riječi i rečenice klasificira pod oblik frazema. (Menac, 2007: 17-19)

Iako se frazemi mogu analizirati na različite načine, Fink-Arsovski izdvaja tri osnova oblika frazeološke analize: semantički, sintaktički i strukturni. Semantička analiza proučava frazeološko značenje, njegovu motiviranost, porijeklo i način njegova formiranja. Uključivanjem frazema u rečenično ustrojstvo i određivanjem njegove funkcije bavi se sintaktička analiza. Treći osnovni oblik je strukturalna analiza i ona se bavi opsegom frazema, leksičkim sastavom i određivanjem sintaktički glavne sastavnice. (Fink-Arsovski, 2002: 8)

3.2. Prevođenje frazema

Osim što je bitna za proučavatelje hrvatskoga jezika, frazeologija je bitna i za prevoditelje. Forkova definicija prevođenja glasi: „Prevođenje je proces u kojem se jezična jedinica iz izvornog jezika zamjenjuje odgovarajućom jedinicom u jeziku cilju (jeziku na koji se prevodi).“ (Forko, 2009: 95).

Forko ističe, kako je prevođenje težak posao, a razlog tome je što je svaki jezik sustav u kojem govornik ima sve sastavnice koje su mu potrebne da bi izrekao što želi. Uspoređujući dva različita jezika i njihove kulture, nailazi se na problem ne pronalaženja nekog pojma u drugom jeziku. Najčešće je riječ o izrazima koji se nalaze samo u tome jeziku i karakteristični su samo za to zemljopisno područje, a mogu biti povezani na primjer s različitim nazivljem. Ti nedostaci nazivaju se jezične praznine, a definiraju se kao „nepostojanje nekog izraza u određenom jeziku.“ Kao primjer možemo navesti *vegetu* ili *štrukle*. Oni su dio kulture pa je stoga dolazi do poteškoća prilikom njihova prevođenja na neki drugi jezik jer nema izraza koji im odgovaraju. (Forko, 2009: 95) Iznimno je važno prilikom prevođenja pažnju usmjeriti ne samo na prenošenje značenja nego i na to da se zadrže obilježja originala, među koje spada stil, kultura, asocijacije i oblik te ako je moguće frazem zamijeniti frazemom. (Forko, 2009: 95)

Prevođenje frazema i poslovice je sadržajno prevođenje, odnosno ono što se prevodi na neki jezik sadržaj je toga frazema. (Forko, 2009: 97) Nacionalni frazemi su najteži za prevođenje. Prevoditelj mora jako dobro poznavati jezik i kulturu kako stranog tako i hrvatskog jezika. (Forko, 2009: 95). Međunarodnim frazemima je puno lakše pronaći odgovarajući ekvivalent nego onima koji pripadaju nacionalnim frazemima. (Forko, 2009: 96) Za frazeme povijesnog podrijetla ili frazeme kao što su *i mirna Bosna* ili *puno (mnogo) vode je proteklo (Savom)* teško je pronaći odgovarajući oblik u drugome jeziku, a da su pri tome odgovarajući kao zamjena u svim kontekstima. Tada dolazi do parafraziranja, a

njime se gube stilska obilježja koja frazem ima sam po sebi. (Forko, 2009: 98)
Forko ističe njihovu složenost i kako su zbog razlika u kulturama različitih jezika veliki izazov za prevođenje i na hrvatski jezika, ali i s hrvatskog jezika. (Forko, 2009: 93).

4. Filmski naslovi

Umjetnički niz slika u pokretu naziva se film. Ključan element pri percipiranju filma je naslov. Naslov spada pod paratekst koji se definira kao dodatak glavnom tekstu, ima različite funkcije među kojima je i usmjeravanje gledatelja u interpretaciji filma¹. Značajke naslova su vizualna prepoznatljivost, kratkoća i grafička istaknutost². (Gabrić, Brajković, Licchetta, Bezuh, Kelčec, Ključarić, 2017: 6) Jutronić i Karabatić smatraju kako filmski naslov daje filmu čar zbog koje je prepoznatljiv. Filmski naslov je više ili manje složena cjelina koja se isprepliće s identitetom filmova. Filmski naslov može otkrivati žanr filma, koji je dio nastavka, određeni element iz filma, događaj zapleta, razdoblje odvijanja radnje, temu i mnoštvo drugih elemenata. (Jutronić, Karabatić, 2019: 85) Mnogi smatraju kako je filmski naslov taj koji privlači pažnju zato što on ostaje u sjećanju i onima koji film nisu pogledali. (<https://www.matica.hr/vijenac/401/izgubljeni-u-prijevodu-3169/>)

Funkcije naslova su esencijalna i opcionalna funkcija. Esencijalne funkcije uključuje distinktivnu, metatekstualnu i fatičku funkciju. Distinktivna funkcija služi kako bismo mogli razlikovati naslove koji su u istome kulturnom korpusu. Metatekstualna funkcija informira nas o žanru filma. Komunikacijski kanal uspostavlja se fatičkom funkcijom³. (Gabrić, Brajković, Licchetta, Bezuh, Kelčec, Ključarić, 2017: 6) Referencijalna, ekspresivna i apelativna funkcija pripadaju opcionalnim funkcijama. Referencijalnom funkcijom naslova prenose se obavijesti koje naslov u sebi sadrži. Ekspresivnom funkcijom se prenosi mentalno stanje, a izražava se uz pomoć umanjena, superlativa, glagola u prvom licu, atributa s istaknutom emotivnom konotacijom i posvojnim zamjenicama. Apelativnom funkcijom potiče se na djelovanje⁴. (Gabrić, Brajković, Licchetta,

¹ Gabrić, Brajković, Licchetta, Bezuh, Kelčec, Ključarić prema Genettu, 1989: 8–10

² Gabrić, Brajković, Licchetta, Bezuh, Kelčec, Ključarić prema Iannellu, 1998: 26

³ Gabrić, Brajković, Licchetta, Bezuh, Kelčec, Ključarić prema Nordu, 1999: 264

⁴ Gabrić, Brajković, Licchetta, Bezuh, Kelčec, Ključarić prema Nordu, 1999: 264

Bezuh, Kelčec, Ključarić, 2017: 7) Osnovna svrha naslova je privući gledatelje. Naslovi općenito služe kao svrha uspostavljanja komunikacije s publikom. Jedna od funkcija prijevoda naslova filmova je i predstavljanje odgovarajuće jezične strukture i kulturne reference ciljanoj publici. (Jutronic, Karabatic, 2019: 87)

Jutronic i Karabatic tvrde kako filmski naslov može uvelike utjecati na stav sadašnjih, ali i budućih gledatelja, stoga su prijevodi naslova na hrvatski jezik pod velikim utjecajem distributera, ali i prevoditelja titlova. (Jutronic, Karabatic, 2019: 85) Istraživanje je dokazalo kako većina naslova prevedenih na hrvatski jezik u sebi sadrži fonetsku igru riječima, igru riječima, idiome, frazeme, poslovice i intertekstualnosti. (Gabrić, Brajković, Licchetta, Bezuh, Kelčec, Ključarić, 2017: 9) Kreativne strategije, koje navode Jutronic i Karabatic, a koriste se pri osmišljavanju naslova su: jednoznačne riječi, naslovi s dvije riječi i filmovi koji u sebi sadrže žanr filma. (Jutronic, Karabatic, 2019: 85) Kovačić naglašava kako se prilikom prijevoda naslova na hrvatski jezik mogu često uočiti gramatičke i stilske pogreške, kako dolazi do ne vješte igre riječima te kako zbog nedovoljnog poznavanja kulture s čijeg se jezika prevodi naslov postaje neprepoznatljiv. (<https://www.matica.hr/vijenac/401/izgubljeni-u-prijevodu-3169/>) Borčić Nemeć napominje kako na Hrvatskoj radioteleviziji prevoditelji sudjeluju u prijevodu naslova na način da daju nekoliko prijedloga, a urednik odabire onaj koji smatra najboljim. (Gabrić, Brajković, Licchetta, Bezuh, Kelčec, Ključarić, 2017: 11)

Važno je da prevedeni naslov zadovoljava iste funkcije koje obuhvaća naslov u originalu. U prvom planu prevođenja naslova je apelativna funkcija, a jezična točnost i kulturna prilagodba su u drugome⁵. Prilikom prevođenja filmskih naslova treba paziti na relacije ispravno - netočno i prihvatljivo - neprihvatljivo. Ponekad se filmski naslovi ostavljaju u izvornom obliku kako bi impresivnije

⁵ Gabrić, Brajković, Licchetta, Bezuh, Kelčec, Ključarić prema Limonu, 2012: 11

zvučali. (Jutronic, Karabatic, 2019: 87) Najveći izazovi s kojima se prevoditelji susreću su jezična igra, aluzija, kulturne reference, aliteracija i rima. Vrste prijevoda naslova filma su: kreativni, prošireni, komercijalizirani, naturalizirani, romantizirani, dramatizirani, pretjerani, provokativni i moralizirajući. (Jutronic, Karabatic, 2019: 86) Prema vrsti prijevoda, prijevod se dijeli na izravni, slobodni, transkreacijski prijevod i prijepis. Izravni prijevod je prijevod koji je ekvivalent originalu. Slobodni prijevod je prijevod koji je dijelom modificiran, ali je zadržao značenjsku poantu. Pod modifikaciju spada dodavanje, oduzimanje, pomak i zamjena. Transkreacijski prijevod nije niti strukturom niti značenjem ekvivalent izvornom naslovu. Prijepis je prijevod koji zadržava strukturu izvornog naslova uz poneku modifikaciju. (Gabrić, Brajković, Licchetta, Bezuh, Kelčec, Ključarić, 2017: 14) Pri analizi prevođenja filmskih naslova zaključeno je kako prevedeni naslov ne mora nužno biti blizak izvornom obliku kako bi bilo funkcionalan. Razlog tomu je mogućnost prilagodbe naslova određenom gledateljstvu zbog kojeg je nužno neke dijelove prisutne u izvornom obliku zamijeniti nekim drugim izrazom. (Gabrić, Brajković, Licchetta, Bezuh, Kelčec, Ključarić, 2007:37) Jutronic i Karabatic se nadovezuju na to, govoreći o tome kako se prilikom prevođenja neki filmski naslovi ostavljaju na izvornom jeziku, neki se prevode doslovno, a neki se naslovi prilikom prijevoda u potpunosti promijene naspram izvornog oblika. Kako bi se spriječile negativne asocijacije, neki se naslovi prilikom prevođenja ne slažu s izvornim oblikom. (Jutronic, Karabatic, 2019: 86)

5. Modifikacije frazema

Pavić Pintarić u svom članku definira modifikaciju kao okazionalnu izmjenu frazema za potrebe određenog teksta. (Pavić Pintarić, 2009: 61) Parizoska navodi kako se frazem može modificirati na način da se izostavi ili zamjeni sastavnica frazema, dodavanjem novih riječi i promjenom rasporeda sastavnica frazema. Modificiranjem frazema se razbija čvrsta leksičko-gramatička i semantička struktura. (Parizoska, 2006: 533-535) Modificirane frazeološke klase su krilatice, frazeološke cjeline, poslovice, rečenične uzrečice, frazeološki termini, frazeološki modeli i parovi te poredbeni frazemi⁶. (Pavić Pintarić, 2009: 63) Marković naglašava kako svaki modificirani frazem ima svoj temeljni morfosintaktički oblik, on se izjednačuje soblikom koji je zapisan u rječniku. Taj temeljni oblik potom može biti prilagođen uvjetima govornika koji ga koristi. (Marković, 2013: 131)

Dva glavna tipa modifikacije frazema su formalni i semantički, smatra Pavić Pintarić. Formalna se odnosi na modifikaciju strukture frazema, a semantički na modifikaciju značenja frazema. (Pavić Pintarić, 2009: 61) Formalna i semantička modifikacija dijeli se na tri tipa: prvi tip je formalna modifikacija bez semantičke, drugi tip je formalni sa semantičkom modifikacijom, a treći tip je semantička bez formalne modifikacije. (Pavić Pintarić, 2009: 63)

Za formalnu sa semantičkom modifikacijom karakteristična je slikovitost frazema. Moguća je kod frazema koji imaju doslovno i frazeološko značenje. (Pavić Pintarić, 2009: 63) Ona se potom dijeli na leksičku supstituciju, proširenje (*Doba modne neovisnosti.*), redukciju (*na visokoj nozi*) i na slobodnu primjenu (*Ovdje je zlato sve što sja.*). Podvrste leksičke supstitucije su supstitucija imenica (*Što je žena bez hlača.*), supstitucija imenica s redukcijom (*Čizma glavu čuva, a šubara je kvari.*), supstitucija glagola (*Pidžama umjesto Kako tko prostre tako će*

⁶ Klasifikaciju navodi Pavić Pavletić, referirajući se na Burgera.

i spavati.), supstitucija glagola s redukcijom (*Ruka ruku mi je, lice obadvije.*), supstitucija pridjeva (*kratko i usko*) te supstitucija imenica i pridjeva uz morfosintaktičke promjene (*Život na drvenoj peti.*). (Pavić Pintarić, 2009: 63-66). Uz pomoć fotografije postiže se semantička bez formalne modifikacije, tako da se jedan dio slike izdvoji i on je odgovoran za modifikaciju. Njezin nedostatak je moguća nejasnoća frazema ukoliko nema odgovarajuće slike uz njega. Tekst uz slike omogućuje igru riječima koja „nastaje zbog miješanja razina“⁷, a ujedno nas i „upozorava na leksičko značenje elemenata i na frazeološko značenje“⁸. Krilatice, frazeološke cjeline i rečenične uzrečice su te koje se u hrvatskom jeziku semantički modificiraju. (Pavić Pintarić, 2009: 66 – 67) One se, prema Parizoski, temelje na promijeni sadržaja, to jest za njih nije karakteristična promjena leksičkog sastava i strukture. (Parizoska, 2006: 533)

Marković tvrdi kako i kreativna upotreba frazema dovodi do nastajanja frazemske modifikacije. Frazeološka kreativnost bavi se formalnom varijantnošću i modifikacijama frazema. One su se u *Zagrebačkoj frazeološkoj školi* tumače na temelju razlika u gramatičkoj strukturi, leksičkome sastavu i broju sastavnica frazema. (Marković, 2013: 131)

Nadalje, Marković navodi kako su frazemi konceptualne naravi te kako se do njihovog značenja dolazi kognitivnim mehanizmima koji uključuju konvencionalna znanja, konceptualne metafore i konceptualne metonimije te metafore sličnosti. (Marković, 2013: 131)

Frazemske varijante su frazemi koji nisu identični temeljnom obliku, njihova odlika je morfosintaktička i leksička fleksibilnost. One se kreću od sustavnih, gramatičkih, konvencionalnih varijanata pa sve do nesustavnih i nekonvencionalnih igri riječi. Konvencionalne ili sustavne varijante pronalazimo u rječnicima, a njihovo značenje poklapa se sa značenjem izvornog frazema i ne

⁷ Pavić Pintarić prema Fink.

⁸ Pavić Pintarić prema Fink.

ovisi o kontekstu. Varijante koje su ograničene kontekstom, kratkoročne su i tvore se za određenu upotrebu u kontekstu nazivaju se nekonvencionalne varijante ili kreativne frazemske modifikacije. (Marković, 2013: 132)

Frazemske varijante i frazemske modifikacije nastale su iz komunikacijskih potreba govornika. Marković i Parizoska se slažu kako je njihova svrha želja za dobivanjem nekog efekta, a taj efekt se postiže humorom, ironijom i iznenađenjem. (Marković, 2013: 132, Parizoska, 2006: 535) Važno je napomenuti kako je značenje variranih i modificiranih frazema blisko ili identično s izvornim oblicima te kako je potrebno zadržati sličnosti i prepoznatljivost s izvornim oblikom. Kod frazemskih modifikacija najveći se naglasak stavlja na govornikovu kreativnost, to je i razlog zašto je često potreban kontekst kako bi se razumjelo značenje i potreba za modificiranjem. Pod kreativnosti se u ovom kontekstu misli na mogućnost prilagodbe frazema promijeni iskustva te na „variranje relativno stabilne frazeološke konstrukcije u određenom kontekstu“. (Marković, 2013: 132) Drugim riječima, frazemska kreativnost uključuje jezičnu kreativnost i kognitivna ograničenja, što rezultira promjenom formalnog i semantičkog plana frazema, ali pritom se mora zadržati prepoznatljivost izvornog oblika. (Marković, 2013: 133)

6. Analiza frazema u izvornom obliku i modifikacije frazema u naslovima stranih filmova

Građa na kojoj je provedena analiza frazema u izvornome obliku te frazemske modifikacije u naslovima stranih filmova prikupljena je pretraživanjem elektroničkog korpusa: *Art-kino*, *Discovery film*, *Hrt prikazuje*, *Moj tv*, *Tportal*, *Aladin* i *Tv profil* te knjige *Filmoteka* autora Marka Njegaća iz 2014. godine. U nastavku se prikupljena frazeološka građa dijeli u dvije podskupine, a potvrđene se modifikacije dovode u vezu s temeljnim obilježjima pojedinog filma te njegovima elementima.

6.1. Frazemi u naslovima stranih filmova

Dvadeset i jedan frazem potvrđen je analizom naslova filmova prevedenih sa stranih jezika na hrvatski jezik. Frazemi koji se pronalaze u filmskim naslovima zapisani su u izvornom obliku. Filmski naslovi preuzeti su s internetskih stranica kao što su *Art-kino*, *Discovery film*, *Hrt prikazuje*, *Moj tv*, *Tportal*, *Aladin* te *Tv profil*.

1. *Crna lista* (*The Hit List*, 2011.)

U navedenom filmskom naslovu potvrđen je frazem *crna lista*. Struktura frazema je pridjev + imenica te on odgovara frazemu iz Hrvatskog frazeološkog rječnika. Frazem ima više značenja pa tako može označavati 'popis osoba koje ne treba zaposliti', potom 'popis gostiju s kojima je hotel imao neugodno iskustvo' te 'popis osoba koje su po nekim osobinama negativne'. U navedenom naslovu frazem ima posljednje od triju navedenih značenja, odnosi se na popis od pet osoba koji je sastavio biznismen Allan Campbell. Naime, on je upoznao tajanstvenog stranca Jonasa koji je profesionalni ubojica i predlaže Allanu da sastavi popis osoba za koje misli da nisu dobre te da će ih on ubiti umjesto njega

besplatno. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=35875>, 20.1.2020.) Naslov filma dovodi se u vezu s jednim od značenja višeznačnog frazema u njegovu naslovu pomoću kontekstualizacije, odnosno povezivanja s filmskom radnjom.

2. *Dan i noć* (*Knight and Day*, 2010.)

Dan i noć potvrđeni je frazem u filmskom naslovu iz 2010. godine. Značenje frazema je 'u najvećem stupnju, u velikoj mjeri (razlikovati se itd.)', a preuzeto je iz Hrvatskog frazeološkog rječnika. Struktura frazema je imenica + veznik + imenica. Naslov se odnosi na veliku razliku života žene prije nego što je upoznala muškarca Toma i nakon njihovog upoznavanja. Miran i usamljen život zamijenio je uzbuđljiv život s tajnim agentom. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=11838#nogo>, 3.1.2020.)

3. *Dar s neba* (*Millions*, 2004.)

Frazem strukture imenica + prijedlog + imenica, *dar s neba*, zabilježen je u navedenom filmskom naslovu. Frazem iste strukture potvrđen je u i Hrvatskom frazeološkom rječniku, sa značenjem 'iznenadni dar, ugodno iznenađenje'. *Dar s neba* odnosi se na vreću s novcem koja je iznenada pala na kartonsku kućicu dječaka Damiena. (<https://tvprofil.com/film/1706540/dar-s-neba>, 24.7.2020.)

4. *Do posljednjeg daha* (*Breathe*, 2017.)

Frazem potvrđen u filmskom naslovu je *do posljednjeg daha*. Značenje frazema je 'do kraja života, do smrti', a frazem i njegovo značenje potvrđeni su u Hrvatskom frazeološkom rječniku. Struktura mu je prijedlog + pridjev + imenica. Frazem je upotrijebljen kao naslov filma iz dvaju razloga, a oba razloga se poklapaju sa izvornim značenjem frazema. Robin i Diana su bračni par. Robinu u 28. godini dijagnosticiraju paralizu te on postaje osuđen na bolnički krevet i saznaje kako će živjeti još nekoliko mjeseci. Uz pomoć Dianine braće i izumitelja

Teddyja Halla - Robin i Diana kreću u borbu za život odgajajući pri tom svoga sina, putujući i pomažući drugim pacijentima sa sličnom dijagnozom. Obzirom na napisano, prvi razlog za naslov filma je Robinova odluka kako će živjeti život *do posljednjeg daha*, neće se predati. Drugi razlog je Dianina odluka kako će biti uz Robina *do posljednjeg daha* i pružati će mu životnu potporu i ljubav. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=94673>, 15.12.2019.) Tako se frazem u naslovu filma dovodi u vezu s njegovom radnjom i postupcima glavnih likova.

5. *Hladan kao led* (*Stone cold*, 1981.)

Frazem potvrđen u filmskom naslovu strukture pridjev + (poredbena) čestica + imenica je *hladan kao led*. Značenje frazema je 'vrlo hladan /o dijelovima tijela, o piću/', a potvrđen je u Hrvatskom frazeološkom rječniku. Frazemom se sugerira karakter glavnog lika Johnnya. On je policajac koji se na svoj način bori protiv zločina. Žilav je i voli raditi kao individualac, teškog je karaktera, a pri hvatanju kriminalaca je vrlo hladan i odlučan, ne boji se ničega, zbog toga se odluči ubaciti u opasnu bajkersku bandu kako bi uhvatio njihova vođu. (<https://tvprofil.com/film/1049178/stone-cold>, 9.1.2020.)

6. *Igra sudbine* (*Serendipity*, 2001.)

U filmskom naslovu potvrđen je frazem *igra sudbine*. U Hrvatskom frazeološkom rječniku navodi se njegovo značenje kao 'slučajno, neočekivano, neplanirano' te inačica *igrom slučaja*. Struktura frazema je imenica + imenica. Frazem iz naslova označava neočekivani susret Jonathana i Sare i njihovu neplaniranu ljubav. Protagonisti filma su se upoznali tijekom božićne gužve na Manhattanu. Odmah su osjetili fatalnu privlačnost. Kada se približio kraj večeri, Jonathan predloži da izmjene brojeve, a na to mu Sara odgovara da ako im je suđeno da će pronaći put jedno do drugoga. (<https://mojtv.hr/film/6860/igra-sudbine.aspx>, 15.12.2019.)

7. *Luda kuća* (*Duplex*, 2003.)

Značenje frazema *luda kuća* je 'opća zbrka, strka, potpuna pometnja'. Struktura frazema iz filmskog naslova je pridjev + imenica, a značenje mu je potvrđeno u Hrvatskom frazeološkom rječniku. Frazemom se želi naglasiti situacija u kojoj su se našli Alex i Nancy. Posrećilo im se da su u New Yorku pronašli prelijepu starinsku kuću. Kuću mogu dobiti po mnogo nižoj cijeni zato što u njoj živi stanarka, stara i dobroćudna gospođa Connelly. Kuća iz snova postaje *luda kuća* kada mladi par shvati kako simpatična bakica ima razne potrebe: voli plesati uz preglasnu irsku glazbu s gramofona od čega se trese cijeli strop Alexove radne sobe, voli se s uživanjem namakati u kadi od čega nastane poplava, a kad se začepi odvod u kuhinji u pomoć zove Alexa. Nakon niza nevolja, nezgoda, nesretnih slučajeva i padova, mladi par postat će poznat i lokalnom policajcu, koji vjeruje da su Alex i Nancy zlikovci koji žele nauditi dobroj i umiljatoj gospođi Connelly. (<https://mojtv.hr/film/1101/luda-kuca.aspx>, 15.3.2020.)

8. *Mjesto pod suncem* (*A Place in the Sun*, 1951.)

Mjesto pod suncem frazem je potvrđen u ovome filmskom naslovu, ali i u Hrvatskom frazeološkom rječniku. Značenje frazema je 'povoljan (prikladan) <društveni> položaj, mjesto koje komu odgovara, mjesto za život (rad itd.)', a struktura imenica + prijedlog + imenica. Film nosi naslov prema istoimenoj knjizi, a razlog zašto je upotrijebljen navedeni frazem je jer George dolazi iz sela u grad kako bi pronašao mjesto za život i rad koji mu odgovara. U tome će i uspjeti jer ga rođak, bogati industrijalac, zapošljava u tvornici. Slučajno pronalazi i put do prikladnijeg društvenog života, naime George stupi u vezu sa skromnom djevojkom Alice, također tvorničkom radnicom, a nedugo zatim upoznaje lijepu i zavodljivu Angelu, poslodavčevu kćer, kojoj se sviđa. Sada je George u velikoj nevolji, jer vodi dvostruki privatni život. Zaključuje kako bi bilo idealno kad Alice

uopće ne bi postojala jer bi mu tada društveni položaj uz Angelu bio puno povoljniji. (<https://mojtv.hr/film/8975/mjesto-pod-suncem.aspx>, 10.5.2020.)

9. *Mrtva tišina* (*Dead Silence*, 2007.)

Značenje frazema *mrtva tišina*, potvrđenog u Hrvatskom frazeološkom rječniku je 'potpun muk, tajac, nepomućena tišina'. Frazem potvrđen u filmskom naslovu strukture je pridjev + imenica. Značenje i struktura izvornoga frazema odgovaraju povezanosti filmskog naslova s radnjom filma. Naslov filma je opis ulica Ravens Faira tijekom noći. Tijekom noći u gradiću se nitko ne kreće vani, ne čuju se glasovi ljudi, a kuće progone kasnonoćna šaputanja i priče o duhovima iz prošlosti. Protagonist radnje, udovac koji se vraća u mjesto na sprovod svoje supruge, počinje otkrivati istinu koja leži iza njezine tajnovite smrti i njezinu povezanost s prošlošću samoga gradića Ravens Faira, prošlošću koja uključuje duha trbuhozborca i njoj vrlo sličnu lutku zbog kojih noću u gradu vlada *mrtva tišina*. (<https://tvprofil.com/film/4941/mrtva-tisina>, 25.1.2020.)

10. *Na prvu loptu* (*Hard Ball*, 2001.)

Frazem potvrđen u filmskom naslovu je *na prvu loptu*. Struktura frazema je prijedlog + broj + imenica. Značenje frazema potvrđeno je u Hrvatskom frazeološkom rječniku, a glasi 'bez razmišljanja, odmah, otrprve, naprečac'. Frazem iz naslova filma povezan je s odlukom glavnog lika Conora O'Nila. Kao mladić bio je perspektivan i nadaren sportaš, ali ga je ovisnost o kockanju uništila i dovela do bankrota i propasti. S obzirom na to da ga zelenaši proganjaju i žele svoj novac nazad, Conor bez razmišljanja, otrprve (*na prvu loptu*) pristane trenirati Malu ligu u socijalnom naselju Cabrini Green u Chicagu, kao uvjet za prijateljevu pozajmicu. Osjećaj ponosa jer postaje uzor dječacima, kao i zgodna učiteljica

motiviraju Conora na to da se vrati sigurnom životu. (<https://tvprofil.com/ba/film/4262/na-prvu-loptu>, 9.1.2020.)

11. *Pali anđeo* (*Fallen*, 1998.)

Frazem strukture glagol + imenica, *pali anđeo*, potvrđen je u navedenom filmskom naslovu. Njegovo značenje 'otpadnik, onaj koji je iznevjerio prijašnje ideje (svjetonazore), onaj koji se je odvoji od pozitivne sredine (skupine)' pronalazi se u Hrvatskom frazeološkome rječniku. Frazem iz naslova veže se uz dvojicu tajanstvenih studenata reformatorske škole. Jedan od likova, Lucinda Price, naziva ih *palim anđelima* jer smatra kako su na neki čudan, tajanstven način povezani s njom te da se već stoljećima bore za njezinu ljubav. (<https://mojtv.hr/film/48710/pali-andjeo.aspx>, 15.12.2019.)

12. *Prljava igra* (*Play dirty*, 1969.)

Frazem strukture pridjev + imenica, *prljava igra*, potvrđen je u navedenom filmskom naslovu. Značenje *prljave igre* je 'podlo (podmuklo) ponašanje (postupak), podmetanje', a potvrđeno je Hrvatskim frazeološkim rječnikom. Ovaj frazem je odabran kao naslov filma jer prati njegovu radnju. Radnja filma smještena je na Sjevernoafričku bojišnicu u Drugom svjetskom ratu, a vrti se oko vojnog zadatka čiji je cilj uništiti neprijateljeve zalihe goriva kako bi se usporilo napredovanje Rommelove vojske prema Egiptu. Vojnici koji bi trebali obaviti taj zadatak su zatvorenici te je to jedan od razloga naslova filma, njima nije objašnjeno u kakvu opasnost idu iako je njihovim zapovjednicima ona poznata. Također, frazem *prljava igra* je upotrijebljen jer vojna akcija nije u skladu s vojnim pravilima. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=11049#nogo>, 11.1.2020.)

13. *Slatki život* (*La dolce vita*, 1960.)

Frazem potvrđen u filmskom naslovu je *slatki život*, a značenje mu je 'život u dokolici i luksuzu' potvrđen u Hrvatskom frazeološkom rječniku. Struktura frazema je pridjev + imenica. *Slatki život* se odnosi na luksuzan život društvene kreme talijanskog glavnog grada, a njega prati novinar Marcello Rubini. Njegov zadatak je da bude prisutan na otvorenju velike izložbe, konferenciji za novinare glasovite međunarodne filmske zvijezde Sylvije, koja snima najnoviji film, na razuzdanim zabavama visokoga društva i javnost izvijestiti o tome kako to izgleda život u dokolici i luksuzu i zanimljivosti vezane uz njega. (<https://tvprofil.com/film/2682/slatki-zivot>, 13.1.2020.)

14. *Slijepa ulica* (*Apple Tree Yard*, 2017.)

Frazem potvrđen u filmskom naslovu je *slijepa ulica*. Značenje frazema, preuzeto iz Hrvatskog frazeološkog rječnika, glasi 'beziplazna situacija, stranputica, put koji nikamo ne vodi'. Struktura frazema je pridjev + imenica. Frazem koji je upotrijebljen u naslovu naglašava beziplaznu situaciju u kojoj se je našla Yvonne Carmichael. Njezin idealni život pretvara se u pakao kada susretne karizmatičnog stranca s kojim ima strastvenu aferu. Nakon toga susreta, sve do čega joj je stalo dovedeno je u opasnost, a sve eskalira nasiljem i suđenjem iz kojeg se nemoguće izvući. (<https://mojtv.hr/film/75852/slijepa-ulica.aspx>, 8.12.2019.)

15. *Slijepi putnik* (*Crago*, 2006.)

Frazem potvrđen u ovome filmskom naslovu je *slijepi putnik*, čije je značenje 'putnik bez vozne karte, putnik koji je skriven u nekom prijevoznom sredstvu i želi ilegalno (tajno) nekamo oputovati' (Menac, Fink-Arsovski, Venturin, 2014: 477). Struktura potvrđenog pridjevskog frazema je pridjev + imenica. Frazem je upotrijebljen kao filmski naslov jer se odnosi na Chrisa, glavnog junaka, koji je izgubio putovnicu. Kako bi se vratio iz Afrike u Europu,

mora se ilegalno, tajno ukrcati na brod. (<https://tvprofil.com/film/2893597/slijepi-putnik>, 25.7.2020.)

16. *Šesto čulo* (*The Sixth Sense*, 1999.)

Šesto čulo je frazem potvrđen u filmskom naslovu. Frazem strukture broj + imenica u Hrvatskom frazeološkom rječniku ima još jednu inačicu koja glasi *sedmo čulo*. Prema rječniku frazem ima značenje - sposobnost nekih ljudi da predvide ili predosjete buduće događaje, djelovanja ili ponašanja. Frazem iz naslova se odnosi na sposobnost dječaka Colea Seara koji može vidjeti mrtve ljude i razgovarati s njima. Prije razgovora s psihologom dr. Malcolmom Croweom dječak je živio u velikom strahu, a nakon razgovora odlučio je saslušati mrtve i pomoći im da riješe stvari na zemlji koje nisu uspjeli prije svoje smrti. Tako dječak pomaže netom umrloj djevojčica Kyri, koja mu predaje kutiju koju treba dobiti njezin otac. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=1480#nogo>, 20.1.2020.)

17. *Tvrd orah* (*Tough Enough*, 2006.)

Struktura frazema *tvrd orah* je pridjev + imenica. Frazem iz filmskog naslova potvrđen je i u Hrvatskom frazeološkom rječniku. U rječniku se navode dva značenja frazema, a to su 'nepopustljiva osoba, osoba izuzetno čvrstih principa, osoba koja uporno ostaje pri svome' i 'težak (gotovo nerješiv) problem'. Frazemom se naglašava situacija u kojoj se je našao dječak Michale nakon preseljenja iz elitnog berlinskog kvarta u predgrađe. Frazem se u filmu upotrebljava u kontekstu drugog značenja jer se dječak nalazi u teškom problemu teroriziranja školske bande i ne vidi izlaz iz toga problema jer im se svi boje suprotstaviti. (<https://mojtv.hr/film/36363/tvrd-orah.aspx>, 3.1.2020.)

18. *Za šaku dolara (Fistful Of Dollars, 1964.)*

Za šaku dolara je frazem potvrđen u filmskom naslovu, ali i rječniku sa značenjem 'za malu količinu novca, u bescjenje, budzašto' (Menac, Fink-Arsovski, Venturin, 2014: 596). Struktura zapisanog frazema je prijedlog + imenica + imenica. Naslov se odnosi na malu količinu novca koju su sukobljene obitelji Baxter i Rojo ponudile izvanrednom revolverašu Joeu. Budući da su mu obje obitelji ponudile malu količinu novca, Joe prihvaća obje ponude i vješto manipulira suparničkim obiteljima. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=10725#nogo>, 26.7.2020.)

19. *Za ljubav nema lijeka (A Little Bit of Heaven, 2011.)*

U filmskom naslovu potvrđen je frazema *nema (nije bilo) lijeka za što (čemu)*. Značenje frazema je 'ne može se popraviti što, u jadnom je stanju što, nema rješenja'. Frazem je u naslovu aktualiziran i kontekstualiziran. Naime, u strukturi frazema je *za što, čemu*, odnosno ostavlja se mogućnost njegove aktualizacije odgovarajućom prijedložno-padežnom konstrukcijom, u ovom slučaju to je imenica *ljubav*. Frazem se odnosi na neuspješno bježanje od ljubavi. Marley je orijentirana na karijeru i bježi od emocionalnih veza. Tijekom liječničkog pregleda upoznaje doktora u kojeg se zaljubljuje, iako to ne želi Marley ne može više popraviti situaciju u kojoj se našla te, ne pronalazeći više isprike, prepusti se ljubavi. (<https://mojtv.hr/film/14606/za-ljubav-nema-lijeka.aspx>, 28.3.2020.) Frazem strukture prijedlog + imenica + glagol + imenica povezuje se s radnjom filma i stilom života glavne protagonistice.

20. *Zimski san (Kış Uykusu, 2014.)*

U navedenom filmskom naslovu potvrđen je frazem strukture pridjev + imenica. Frazem *zimski san* odgovara frazemu iz Hrvatskog frazeološkog

rječnika, čije je značenje 'stanje neaktivnosti, razdoblje smanjene aktivnosti'. Frazem je u naslovu naveden kako bi opisao razdoblje zime u jednom hotelu u planinama Kapadokije. Kako i samo značenje frazema kaže, u tome razdoblju smanjene aktivnosti gotovo nikoga nema na planini, pa tako ni u hotelu, a vlasnici hotela, bračni par Aydin i Nihal, moraju boraviti tamo dok njihova međusobna mržnja iz dana u dan sve više raste. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=32545>, 5.4.2020.)

21. *Zlatna vremena (Belle époque , 1992.)*

Frazem potvrđen u filmskom naslovu je strukture pridjev + imenica, a glasi *zlatna vremena*. Frazem je potvrđen i u Hrvatskom frazeološkom rječniku sa značenjem 'dobra stara vremena, razdoblje sreće i zadovoljstva'. Frazemom u naslovu izražava se Fernandovo žaljenje za starim vremenima, prije Građanskog rata u Španjolskoj. Fernando i don Malona prisjećaju se vremena u kojem je vladala sreća i zadovoljstvo. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=12163#nogo>, 22.7.2020., Njegić, 2014: 160.)

6.2. Frazemi u modificiranom obliku u naslovima stranih filmova

U naslovima filmova prevedenih na hrvatski jezik u prikupljenoj građi potvrđeno je devetnaest frazema u modificiranom obliku. Naslovi filmova u kojima je potvrđen frazem pronađeni su pretraživanjem elektroničkih korpusa kao što su *Art-kino*, *Discovery film*, *Hrt prikazuje*, *Moj tv*, *Tportal*, *Aladin* te *Tv profil*.

22. *Bit će krvi (There Will Be Blood, 2007.)*

Glagolski frazem potvrđen u navedenom filmskom naslovu je *bit će krvi do koljena* čije je značenje 'bilo je (bit će) krvoprolića, izbio je (izbit će) rat (krvavi sukob)', a potvrđen je u Hrvatskom frazeološkom rječniku. Frazem je u filmskom naslovu modificiran jer je došlo do redukcije modificiranoga oblika naspram izvornoga. Frazem strukture glagol + glagol + imenica + prijedlog + imenica zamijenjen je modifikacijom strukture glagol + glagol + imenica. Frazem u navedenom filmskom naslovu upućuje na krvoproliće koje će izazvati sukob naftaša Daniela i poljoprivrednika Elija, a koji će kao posljedicu imati smrt Danijelova sina. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=4961#nogo>, 22.7.2020., Njegić, 2014: 315) Značenje modificiranog i izvornoga frazema je isto. Do promijene strukture je došlo zbog jačanja učinka naslova, za publiku je privlačniji reducirani naslov jer je misteriozniji.

23. *Crna ovca mafije* (*Mob Boss*, 1990.)

Naslov je ovoga filma *crna ovca mafije*, a dobiven je modifikacijom frazema *crna ovca* sa značenjem 'osoba koja se svojim ponašanjem razlikuje od ostalih, iznimka u lošem smislu'. U navedenom naslovu frazem je korišten kako bi se naglasila komičnost filma. Tony je sin šefa velike kriminalne organizacije koji je potpuna suprotnost svome ocu, ali i ostatku svoga okruženja jer je računalni štreber. Spletom okolnosti, njegov otac umire i on mora preuzeti njegovo mjesto. Modificirani frazem nastao je proširivanjem izvornog frazema na način da je na strukturu pridjev + imenica dodana još jedna imenica u genitivu - *mafije*. Razlog tome je potreba da se filmskim naslovom pobudi efekt kod publike i da ih se zainteresira za film, ali i da se naglasi komičan dio, jer je publika navikla da su filmovi s mafijašima opasni i usredotočeni na kriminal. (<https://www.imdb.com/title/tt0100169/>, 8.12.2019.)

24. *Crni petak za gangstere* (*The long good friday*, 1980.)

Frazem koji nalazimo u ovom naslovu je *crni petak*, a upotrijebljen je u modificiranom obliku na način da je proširen dodatkom *za gangstere*. U Hrvatskom frazeološkom rječniku potvrđen je frazem strukture pridjev + imenica *crni petak* u značenju 'dan u kojem se događaju ružne stvari, dan ispunjen nezgodama'. Frazem upotrijebljen u navedenom naslovu značenjski je podudaran navedenom značenju izvornoga frazema. Naslovom se želi naglasiti propadanje Boba Hoskinska, gangstera, koji želi poslovati s Amerikancima u obnovi lučkoga dijela Londona. Crni petak je oznaka za dan Bobova sastanka s Amerikancima. Dok on predstavlja projekt na brodu, konkurencija mu na kopnu ubija suradnike, vozača, ljude od povjerenja i dio obitelji. (<https://tvprofil.com/film/1393814/crni-petak-za-gangstere>, 15.12.2019.)

25. *Cura na lošem glasu* (*Easy A*, 2010.)

U navedenom naslovu modificirao se frazem *biti na lošem glasu*, čije je značenje 'biti poznat po čemu lošem, imati lošu reputaciju, ne biti cijenjen (poštivan)' (Menac, Fink Arsovski, Venturina, 2014: 133). Frazem se odnosi na glavnu junakinju Olive koja je svoju lošu reputaciju odlučila iskoristiti kako bi poboljšala svoj društveni i financijski status. (<https://mojtv.hr/film/12375/cura-na-losem-glasu.aspx>, 28.3.2020.) Značenje modificiranog frazema u usporedbi s izvornim je ostalo nepromijenjeno, samo je došlo do različite upotrebe. Struktura izvornog frazema je glagol + prijedlog + pridjev + imenica, dok je modificiranog imenica + prijedlog + pridjev + imenica. Drugim riječima, došlo je do supstitucije glagola *biti* imenicom *cura* i strukturne promjene glagolskog frazema u imenski frazem.

26. *Čist račun* (*Clear History*, 2013.)

U navedenom filmskom naslovu potvrđen je frazem *raščistiti račune*. Frazem *čist račun* u modificiranome je obliku u usporedbi s oblikom koji je potvrđen u Hrvatskom frazeološkom rječniku, čije je značenje 'riješiti/ rješavati probleme s kim, obračunati se/ obračunavati se s kim, raspravljati se s kim'. Modificirani frazem upućuje na Nathanov plan kojim se želi osvetiti bivšem šefu, koji je zaradio milijune na kompaniji električnih automobila, čiji je suvlasnik nekoć bio Nathan. Nakon deset godina susreću se na otoku, a Nathan odluči da je došlo vrijeme da se obračunaju i riješe davno nastali problem. (<https://mojtv.hr/film/23461/cist-racun.aspx>, 5.4.2020.) Značenje modificiranog frazema ostalo je nepromijenjeno naspram izvornoga. Frazem je modificiran utoliko što je došlo do strukturne promjene.

27. *Grad živih mrtvaca (Paura nella città dei morti viventi, 1980.)*

Frazem potvrđen u navedenom naslovu je *živi mrtvac*, čije je značenje 'osoba malaksala izgleda, bezvoljna osoba'. U odnosu na Hrvatski frazeološki rječnik, frazem se u naslovu nalazi u modificiranom obliku. U filmskom naslovu frazem je u funkciji atributa uz imenicu *grad* te je stoga zapisan u množini i u genitivu dok je u izvornom obliku frazem u nominativu jednine. Frazem u naslovu odnosi se na grad u kojem će se uskoro dogoditi apokalipsa. Preostali živi ljudi gradom hodaju poput zombija, malaksala izgleda, gledajući u jednu točku. (<https://tvprofil.com/film/6080762/paura-nella-citta-dei-morti-viventi>, 8.12.2019.) Frazemom se želi naglasiti dramatičnost situacije i atmosfera koja vlada u gradu u koji je smještena filmska radnja.

28. *Izvan dometa (The Reach, 2014.)*

U navedenom je filmskom naslovu došlo do modifikacije frazema *izvan dohvata*, čije je značenje potvrđeno u Hrvatskom frazeološkom rječniku 'na većoj udaljenosti, nedostupno'. Do modifikacije je došlo supstitucijom imenica,

odnosno imenica *dohvat* zamijenjena je imenicom *domet*. Iako je došlo do modifikacije, značenje frazema ostalo je nepromijenjeno. Naslov filma upućuje na radnju filma. Arogantni poslovni čovjek i lovac nakon nesretnog događaja započinju loviti jedan drugoga. Zbog velikog područja pustinje nalaze se na velikoj udaljenosti i zbog toga će se teško pronaći. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=33970#nogo>, 27.4.2020.)

29. *Kako dobiti nogu* (*Office space*, 1999.)

U Hrvatskom frazeološkom rječniku potvrđen je frazem strukture glagol + imenica *dobiti nogu*, koji ima dva značenja, prvo je 'biti ostavljen od djevojke ili mladića nakon ljubavne veze', a drugo 'dobiti otkaz, biti opušten s posla (iz službe)'. Modificirani frazem i frazem potvrđen u rječniku podudarni su u drugome od dvaju navedenih značenja. Frazemom se u naslovu želi naglasiti želja Petera Gibbsona za što bržim odlaskom s posla. Peteru je potreban posao kako bi preživio, ali svaki dan zajedno s kolegama trpi poniženja i uvrede na svom radnom mjestu od svog bezdušnog šefa Billa. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=5470#nogo>, 18.12.2020.)

30. *Kao kod svoje kuće* (*Comme chez soi*, 2011.)

Navedeni filmski naslov sadrži frazem *kao kod svoje kuće*, strukture prijedlog + zamjenica + imenica. U Hrvatskom frazeološkom rječniku potvrđen je frazem s značenjem 'osjećati se ugodno /obično u gostima/' *biti (osjećati se) kao kod <svoje> kuće*. Značenje potvrđenog frazema podudarno je sa značenjem izvornog frazema. *Kao kod svoje kuće* odnosi se na suživot francuske i turske obitelji u istoj kući. Naime, te dvije obitelji trebale su zamijeniti stanove, ali spletom okolnosti našle su se u istom stanu. Turska obitelj se udomaćila kod francuske obitelji i počela se osjećati ugodno, prvotna napetost zamijenjena je

tipičnim suživotom. (<https://mojtv.hr/film/37367/kao-kod-svoje-kuce.aspx>, 10.5.2020.) Modificirani frazem je naspram izvornoga reduciran na način da je došlo do ispuštanja glagola *biti*, a to je razlog sintaktičke promijene pa je glagolski frazem modifikacijom postao priložni poredbeni frazem.

31. *Ljudi iz sjene* (*Les Hommes de l'ombre*, 2012.)

U navedenom filmskom naslovu nalazi se modificirani frazem *ljudi iz sjene*, dok njegov izvorni oblik glasi *biti (ostati, držati se) u sjeni*, a njegovo značenje je 'ne doći, ne dolaziti do izražaja, biti (ostati) neprimjetan (nezapažen), držati se (ostati) daleko od javnosti, držati se nenametljivo' (Menac, Fink Arsovski, Venturina, 2014: 535). Frazem se odnosi na ljude koji pripremaju političku kampanju i koji će sve učiniti kako bi njihov predsjednički kandidat pobijedio. U Francuskoj je ubijen predsjednik i kreće nova kampanja za vlast. Vođe suprotnih tabora su Simone i Ludovic koji su ujedno i vođe nemilosrdnog političkog rata. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=30077#nogo>, 15.3.2020.) Značenje modificiranog frazema je ostalo nepromijenjeno, a između izvornog i modificiranog frazema došlo je do izmijene strukture iz glagolskog u imenski frazem proširen sastavnicom *ljudi*. Struktura izvornog frazema je glagol + prijedlog + imenica, a modificiranog imenica + prijedlog + imenica.

32. *Mirna voda* (*Still the water*, 2014.)

U navedenom filmskom naslovu potvrđen je frazem *uzburkati mirne vode*, čije je značenje potvrđeno u Hrvatskom frazeološkom rječniku i glasi 'uznemiriti javnosti, uzburkati strasti'. U filmskom naslovu pronalazimo modificirani oblik frazema *mirna voda*, čija je struktura pridjev + imenica. Došlo je do redukcije glagola pa tako u modificiranom obliku izostaje glagol *uzburkati* pa je glagolski frazem postao pridjevski. U ovom naslovu frazem je aluzija na more oko

japanskog otoka Amamija. Inače miran otok čiji stanovnici poštuju tradicionalne japanske običaje postaje mjesto zločina nakon što je pronađeno mrtvo tijelo u moru. Taj događaj uzburka život otočana. Time mirna voda postaje uzburkanom, a promjena i njezine posljedice će biti otkrivena svima koji pogledaju film. (<https://www.discoveryfilm.hr/hr/film/info/983>, 3.1.2020.)

33. *Nož u leđa* (*Knives Out*, 2019.)

Frazem potvrđen u filmskom naslovu strukture imenica + prijedlog + imenica je *nož u leđa*. On je u modificiranom obliku u odnosu na izvorni frazem koji pronalazimo u rječniku, a glasi *zabiti nož u leđa*. Značenje frazema je 'izdati koga, podmuklo napasti koga' (Menac, Fink Arsovski, Venturin, 2014: 377). Došlo je do redukcije glagola, u modificiranom obliku je naspram izvornog oblika izostavljen glagol u infinitivu *zabiti*, time je uzrokovana promjena glagolskoga frazema u imenski. Možemo pretpostaviti kako je razlog tome kratkoća te želja za dramatičnijim naslovom. Frazemom se sugerira umiješanost članova obitelji u smrt glave obitelji Harlana Thrombe. Misteriozna smrt se dogodila tijekom obiteljskog okupljanja, a istragom će se otkriti mnoge dobro skrivene obiteljske tajne te mogući motivi ubojstva. (<https://www.tportal.hr/kultura/clanak/noz-u-leđa-jedan-od-najzabavnijih-filmova-godine-foto-20191207>, 8.12.2019.)

34. *Pat pozicija* (*Standoff*, 2016.)

Frazem koji je potvrđen u navedenom filmskom naslovu je *pat pozicija*. Značenje frazema je 'stanje u kojem se ne može ništa učiniti, bezizlazno stanje (položaj)', a preuzeto je iz Hrvatskog frazeološkog rječnika. Frazem je strukture pridjev + imenica. Frazem se nalazi u modificiranom obliku jer u njemu na strukturnoj razini izostaje spojnica (*pat-pozicija*), odnosno u Hrvatskom frazeološkom rječniku je potvrđen sa strukturom frazemske polusloženice.

Frazemom se želi naglasiti situacija u kojoj se nalazi glavni lik filma Carter. On je problematičan veteran koji dobije priliku za iskupljenje, tako da štiti djevojčicu od ubojice nakon što je svjedočila ubojstvu. Carter se nađe u stanju u kojem ništa ne može učiniti jer drži pušku s jednim metkom dok ubojica progoni djevojčicu te mora brzo smisliti rješenje kako da se izvuku iz *pat - pozicije*. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=40912>, 3.1.2020.)

35. *Pogrešan put (Broken Path, 2008.)*

Pogrešan put je frazem koji je ujedno i filmski naslov te se nalazi u modificiranom obliku naspram onoga koji je potvrđen u Hrvatskom frazeološkom rječniku. U Rječniku je potvrđen frazem *biti na pogrešnom (krivom) putu*, koji ima značenje 'biti u zabludi (krivu), varati se, ići prema krivom (pogrešnom) rješenju'. Frazemi se u značenju podudaraju, ali na razini strukture su različiti. Frazem potvrđen u rječniku strukture je glagol + prijedlog + pridjev + imenica, dok je modificirani frazem pridjev + imenica. Iz toga možemo zaključiti kako je modificirani frazem reduciran u odnosu na izvorni uz morfosintaktičku promjenu iz glagolskog u pridjevski frazem. Ovdje, u ovom filmskom naslovu frazem upućuje na zaplet koji se odnosi na prošlost Jackove žene koja je često birala kriva, pogrešna rješenja. (<https://tv.aladin.info/70459-pogresan-put>, 16.5.2020.) Reducirani oblik frazema u filmskom naslovu može se smatrati težnjom za njegovom većom upečatljivošću i učinku na potencijalne gledatelje.

36. *Pušteni s lanca (Hall Pass, 2011.)*

Frazem *pušteni s lanca*, strukture pridjev + prijedlog + imenica, modificiran je za potrebe navedenog filmskog naslova. U Hrvatskom frazeološkom rječniku potvrđen je frazem strukture glagol + prijedlog + imenica + zamjenica, *pustiti s lanca koga*, čije je značenje 'dati pretjeranu slobodu komu, pustiti koga da se ponaša kako mu je drago'. Frazem je upotrijebljen u ovom

naslovu kako bi se naglasio zaplet filma. On se odnosi na braću Farrelly koji su dobili tjedan dana slobode od bračnoga života, u tih tjedan dana ponašaju se previše opušteno, slobodno i ne mare previše za svoje postupke. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=13273>, 27.4.2020.) Iako je došlo do morfosintaktičke promijene frazema iz glagolskog u pridjevski, značenje izvornog i modificiranog frazema ostalo je nepromijenjeno.

37. *Sto muka* (*Toutes peines confondue*, 1992.)

Frazem potvrđen u naslovu je *sto muka*, strukture broj + imenica, a nalazimo ga u modificiranom obliku u odnosu na izvorni frazem *biti (naći se) na mucu (sto muka, mukama)*, a koristi se jedna od njegovih inačica s brojevnom sastavnicom. Značenje je potvrđeno u Hrvatskom frazeološkom rječniku, a glasi 'biti (naći se) u neprilici (velikim teškoćama), suočiti se s teškim kušnjama'. Izvorni frazem je strukture glagol + prijedlog + broj + imenica. Za potrebu naslova korišten je frazem u modificiranom obliku kako bi se naglasili veliki problemi s kojima se suočava policijski inspektor Thurston, tijekom istrage tajanstvenog ubojstva u švicarskim Alpama. (<https://tvprofil.com/film/410585/sto-muka>, 19.2.2020.) Značenje modificiranog frazema naspram izvornoga je ostalo nepromijenjeno. Ovdje je došlo do strukturne promjene iz glagolskog u brojevni frazem što je izrazito zanimljivo jer su rijetki filmski naslovi u kojima je potvrđen broj kao dio frazema. Modifikacija je nastala redukcijom glagolskog dijela izvornog frazema.

38. *Tata od formata* (*Big daddy*, 1999.)

Tata od formata je frazem koji nalazimo u filmskom naslovu te je modificiran naspram onoga potvrđenog u Hrvatskom frazeološkom rječniku jer je proširen imenicom *tata*. U Rječniku je potvrđen frazem *od formata* čije je

značenje 'osobitih kvaliteta, iznimnih sposobnosti (čovjek itd.)'. Na strukturnoj razini izvorni frazema ima oblik prijedlog + imenica, a modificirani imenica + prijedlog + imenica. Frazemi su značenjski podudarni, a razlika je u strukturnoj promijeni iz frazema sa strukturom fonetske riječi u imenski frazem. Frazem upućuje na kvalitete Sonnya kao Jullianovog oca. Jullian je sin Sonnyeve djevojke Vanesse kojeg Sonny mora pričuvati. Na prvu se ne snalazi najbolje, ali s vremenom će njegove sposobnosti i kvalitete izaći na vidjelo te će postati očinska figura djetetu. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=1333#nogo>, 11.1.2020.) Frazem je modificiran na način da je proširen imenicom *tata*, što ga na sadržajnoj razini povezuje s glavnim likom u filmu i okosnicom njegove radnje, a postiže se i poseban učinak koji u njemu nastaje zbog rime.

39. *U drugu ruku smrt (On the Other Hand, Death, 2008.)*

U filmskom naslovu došlo je do modifikacije frazema *u drugu ruku*, koji znači 's druge strane, drukčije gledano, gledajući malo drugačije'. Frazem koji je potvrđen u Hrvatskom frazeološkom rječniku strukture je prijedlog + broj + imenica, dok je modifikacija, koja je ujedno i filmski naslov, proširena imenicom *smrt*. Filmski naslov u sebi sadrži frazem jer je okosnica radnje filma život kriminalističkog detektiva Donalda, koji je homoseksualac. Dok se on u jednu ruku bori s predrasudama, u drugu ruku, s druge strane, on je detektiv koji istražuje ubojstva i bori se protiv smrti. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=19323>, 25.1. 2020.) Izvorni frazem je proširen imenicom *smrt* kako bi se nagovijestio žanr filma i kako bi sam naslov atraktivnije zvučao.

40. *Ubojica mekoga srca (The Whole Nine Yards, 2000.)*

Frazem potvrđen u filmskom naslovu je *meka (dobra) srca* u značenju '0 dobar, suosjećajan, pun razumijevanja' (Menac, Fink Arsovski, Venturin, 2014:

553). Frazem je u naslovu proširen imenicom *ubojica*. Frazemom se u naslovu sugerira na glavne likove Jimmya i Oza. Jimmy je plaćeni, mafijaški ubojica, a Oz je zubarski tehničar, koji je boji oružja. Spletom okolnosti, dva suprotna karaktera moraju surađivati kako bi preživjeli. (<https://mojtv.hr/film/8840/ubojica-mekog-srca.aspx>, 13.1.2020.) Iako je došlo do modifikacije frazema njegovim proširivanjem imenicom u nominativu, značenje modificiranog frazema u odnosu na izvorni ostalo je isto.

7. Analiza frazema u izvornom obliku i modifikacije frazema u filmskim naslovima hrvatskih filmova

Građa na kojoj je provedena analiza frazema u izvornome obliku te frazemske modifikacije u naslovima hrvatskih filmova prikupljena je pretraživanjem internetskih stranica: *Art-kino*, *Discovery film*, *Hrt prikazuje*, *Moj tv*, *Tportal*, *Aladin* i *Tv profil*. U nastavku se prikupljena frazeološka građa dijeli u dvije podskupine, a potvrđene se modifikacije dovode u vezu s temeljnim obilježjima pojedinog filma te njegovima elementima.

7.1. Frazemi u naslovima hrvatskih filmova

Sedam frazema potvrđeno je u navedenim naslovima hrvatskih filmova. Filmski naslovi, koji su ujedno i frazemi zabilježeni su i u izvornom obliku. Primjeri hrvatskih filmskih naslova sa sastavnicom frazema pronađeni su pretraživanjem internetskih stranica kao što su *Art-kino*, *Discovery film*, *Hrt prikazuje*, *Moj tv*, *Tportal*, *Aladin* te *Tv profil*.

41. *Druga strana medalje* (*Druga strana medalje*, 1963.)

Frazem *druga strana medalje*, strukture broj + imenica + imenica, potvrđen je u ovom filmskom naslovu. Značenje frazema je 'naličje čega, suprotna (druga) strana čega' te odgovara frazemu iz Hrvatskog frazeološkog rječnika. Frazem je upotrijebljen kao naslov jer pruža uvid u osnovne karakterne crte protagonistice Eve Ružić. Ona je svima izgledala kao besprijeekorna komunistica, sudionica antifašističke borbe i vrijedna državna službenica, a ispostavilo se kako je ustvari njezin život suprotan od tih epiteta jer je uhvaćena u pronevjeri i osuđena je na višegodišnju zatvorsku kaznu. (<https://tvprofil.com/film/1976479/druga-strana-medalje>, 4.7.2020.)

42. *Korak po korak* (*Korak po korak*, 2011.)

Korak po korak je frazem potvrđen u filmskom naslovu, ali i u Hrvatskom frazeološkom rječniku. Značenje frazema je 'polagano, malo-pomalo, postupno, oprezno'. Struktura frazema je imenica + prijedlog + imenica. *Korak po korak* je naslov filma jer govori o ženi koja polagano, postupno upoznaje sebe i spoznaje što je najbolje za nju. Ona je tijekom Domovinskog rata ostala u Osijeku radeći posao prevoditeljice. Kroz različite ljude i njihove sudbine spoznala je što znači život i živjeti, a potom je napustila Osijek i nastavila tražiti svoj put malo-pomalo na nekom drugom mjestu. (<https://mojtv.hr/film/22814/korak-po-korak.aspx>, 11.1.2020.)

43. *Licem u lice* (*Licem u lice*, 1963.)

U filmskom naslovu potvrđen je frazem strukture imenica + prijedlog + imenica *licem u lice*. Potvrđeni frazem odgovara frazemu iz Hrvatskog frazeološkog rječnika, a značenje mu je 'izravno se suočiti, susresti se tako da se ne može mimoći, suočiti se izravno s argumentima i protuargumentima, biti suočen s kim'. Frazem se može usporediti s frazomom *oči u oči* s kojim dijeli slično značenje, a različitu strukturu. Frazem je upotrijebljen kao naslov kako bi se dodatno naglasila napetost i direktna rasprava između radnika Milutina i njegova direktora. Rasprava potraje do kasno u noć, kada direktor počinje razmišljati o podnošenju ostavke, uvidjevši da njegova riječ ne može biti posljednja. (<https://www.art-kino.org/hr/film/licem-u-lice>, 4.7.2020.)

44. *Maske su pale* (*Maske su pale*, 1999.)

Frazem *maske su pale* potvrđen je u navedenom filmskom naslovu. Hrvatski frazeološki rječnik navodi kako je značenje toga frazema 'sve se otkrilo, sve je postalo potpuno jasno'. Imenica + glagol + glagol struktura je navedenog

frazema. Frazemom se želi opisati reakcija građana na pokušaj sindikalnog štrajka na Trgu bana Jelačića u Zagrebu 20. veljače 1998. godine. Inače rezervirani građani koji nisu iznosili javno svoje mišljenje, prvi put su pred novinarskim ekipama bez ustručavanja, potpuno jasno, otkrili svoje pravo lice. (<https://mojtv.hr/m2/film.aspx?id=34291>, 18.12.2019.)

45. *Naši se putevi razilaze* (*Naši se putevi razilaze*, 1957.)

Frazem upotrijebljen u ovom filmskom naslovu je *naši se putevi razilaze*, čije je značenje 'naša je veza (komunikacija, odnos) prekinuta, prestali smo se družiti (suradivati)'. (Menac, Fink-Arsovski, Venturin, 2014: 474) Hrvatski frazeološki rječnik navodi i drugu inačicu frazema, koja glasi *putevi nam se razilaze*. Struktura frazema u filmskom naslovu je zamjenica + zamjenica + imenica + glagol. *Naši putevi se razilaze* odnosi se na Vjeru i Mirka i njihov prekinuti odnos i komunikaciju. Vjera i Mirko su ilegalci koji su za vrijeme Drugog svjetskog rata došli u Zagreb, tamo su se upoznali i započeli ljubavnu vezu. Njihov odnos je trajao do trenutka kada je Vjera upoznala inspektora Vilka, zadivljena njegovim stavom ostavlja Mirka i započinje novu vezu ne znajući da je Vilko želi iskoristiti kako bi mogao istraživati ilegalce koji borave u gradu. (<http://kinotuskanac.hr/movie/nasi-se-putovi-razilaze>, 14.8. 2020.) Naslov filma dovodi se u vezu s prekinutim odnosom glavnih protagonista filma Vjere i Mirka.

46. *Obećana zemlja* (*Obećana zemlja*, 1984.)

Frazem *obećana zemlja*, strukture pridjev + imenica, potvrđen je u navedenom filmskom naslovu. Hrvatski frazeološki rječnik navodi kako je značenje toga frazema 'žučna zemlja, zemlja bogatstva i sreće, raj na zemlji'. Frazem u naslovu sinonim je za Slavoniju i dato obećanje. Nakon drugog svjetskog rata Slavoniju naseljavaju stanovnici iz pasivnih krajeva. Za njih je

Slavonija obećana zemlja jer su im obećali ako se presele da će tamo dobiti zemljišne posjede i mogućnost za novi bolji, život. (<https://tv.aladin.info/77989-obecana-zemlja>, 4.7.2020.)

47. *Vuk samotnjak* (*Vuk samotnjak*, 1972.)

Frazem *vuk samotnjak*, koji je potvrđen u navedenom filmskom naslovu zapisan je u obliku imenica + imenica. Značenje frazema prema Hrvatskom frazeološkom rječniku je 'usamljenik, samotnik, čovjek koji živi samotno'. Frazemom se želi naglasiti veličina i osobine psa. Dječak je u planini pronašao velikog psa koji slični vuku i sprijateljio se je s njim. Seljani sela iz kojeg dolazi smatraju kako je pas opasan te ga nazivaju vukom samotnjakom. Usprkos tome dječak mu nosi hranu, a pas ga zauzvrat spasi od opasnog vuka. (<https://www.artkino.org/hr/film/vuk-samotnjak>, 13.1.2020.)

48. *Živa istina* (*Živa istina*, 1972.)

U navedenom filmskom naslovu uočava se frazem *živa istina*. Značenje frazema strukture pridjev + imenica je 'neosporna (nepobitna, prava) istina'. Frazem je potvrđen u Hrvatskom frazeološkom rječniku, a uz navedeni frazem navodi se i njegova inačica *živa (čista) istina* koji ima podudarno značenje s potvrđenim frazemom. Frazem je upotrijebljen kao naslov filma iz više razloga. Prvi, redatelj je htio snimiti film o sudbini žene koja ima trideset godina i završenu glumačku akademiju, a nema stalni angažman u kazalištu niti neku zapaženu ulogu. Drugi razlog se nadovezuje na prvi, prije početka filma određeno je kako će se film snimati bez uljepšavanja glumičine sudbine te će navoditi ljude da joj se povjeravaju, taj trend u svijetu je poznat kao *cinéma vérité*, a kod nas kao *film istine*.

(http://www.hfs.hr/nakladnistvo_zapis_detail.aspx?sif_clanci=32698#.Xxm4o54zbIU, 29.2.2020.)

7.2. Frazemi u modificiranom obliku u filmskim naslovima hrvatskih filmova

U filmskim naslovima hrvatskih filmova potvrđena su dva frazema, koja su modificirana naspram izvornih oblika. Filmski naslovi pronađeni su na internetskoj stranici *Moj tv*.

49. *Bijele udovice* (*Bele ili Bijele udovice*, 1984.)

U filmskom naslovu naveden je frazem *bijele udovice*, koji je modificiram prema izvornom frazemu *bijela udovica*. Frazem je potvrđen u Hrvatskom frazeološkom rječniku s značenjem 'supruga kojoj je neko vrijeme odsutan suprug'. Struktura izvornog frazema je pridjev + imenica te se podudara sa strukturom modifikacije, ali je pluralizacijom došlo do promijene gramatičkog broja iz jednine u množinu. Frazem se odnosi na pet žena koje čekaju svoje muževe da se vrate s broda. Žene su u tridesetim godinama i zbog odsustva muževa žele pronaći posao kako bi im odvojenost što brže prošla. (<https://www.imdb.com/title/tt1265049/>, 3.1.2020.)

50. *Čovik od svita* (*Čovik od svita*, 1965.)

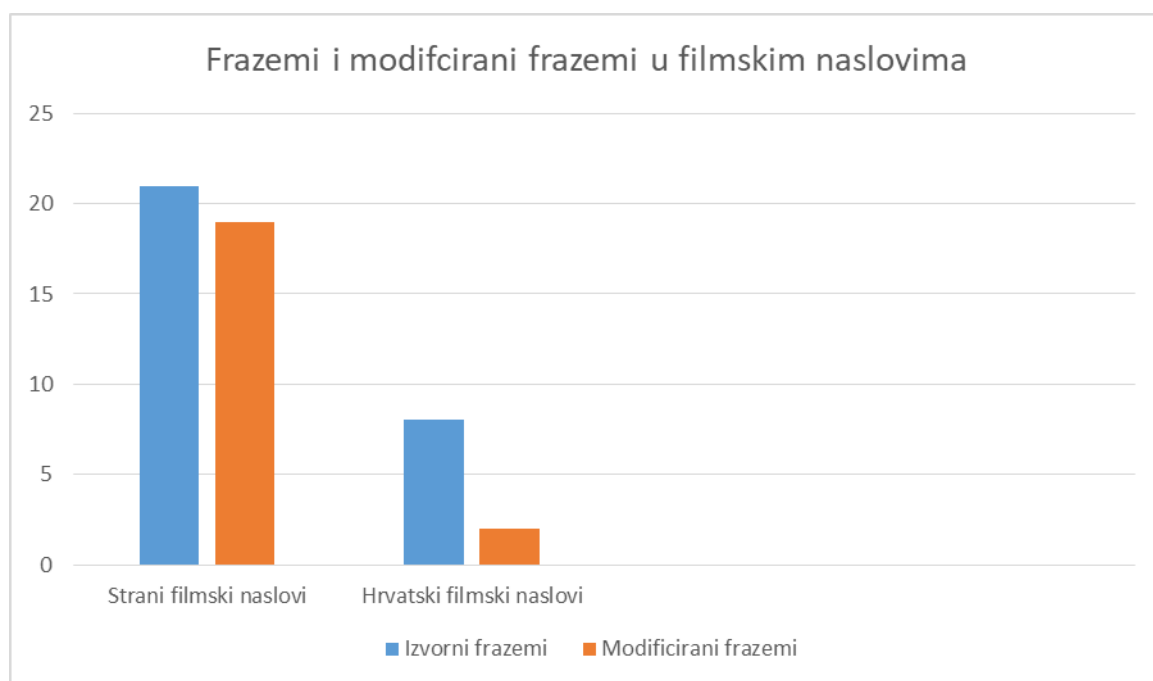
Čovik od svita je frazem koji nalazimo u navedenom filmskom naslovu. On je modificiran u odnosu na frazem *svjetski čovjek* koji pronalazimo u Hrvatskom frazeološkom rječniku, a čije je značenje 'čovjek koji je mnogo proputovao, koji poznaje svijet i običaje, koji se zna vladati'. Značenje modificiranog frazema i izvornog frazema je isto, samo što je došlo do upotrebe različite strukture pa tako u izvornom frazemu uočavamo strukturu pridjev + imenica, dok se modificirani oblik sastoji od imenice + prijedloga + imenice. Frazem se odnosi na glavni lik filma, Ivu, koji odlazi u raditi u Njemačku. Tamo se nada lakoj zaradi i bezbrižnom životu, ali ga zadesi sudbina većine *gasterbajtera* te prihvati fizički posao na gradilištu. (<https://mojtv.hr/film/20674/covik-od-svita.aspx>, 29.2.2020.)

U ovom filmskom naslovu frazem je dijalektalan te upućuje na kraj iz kojeg dolazi glavni lik, Dalmatinsku zagoru. Frazem je modificiran naspram standardnojezičnog na strukturnoj razini.

8. Zastupljenost frazema

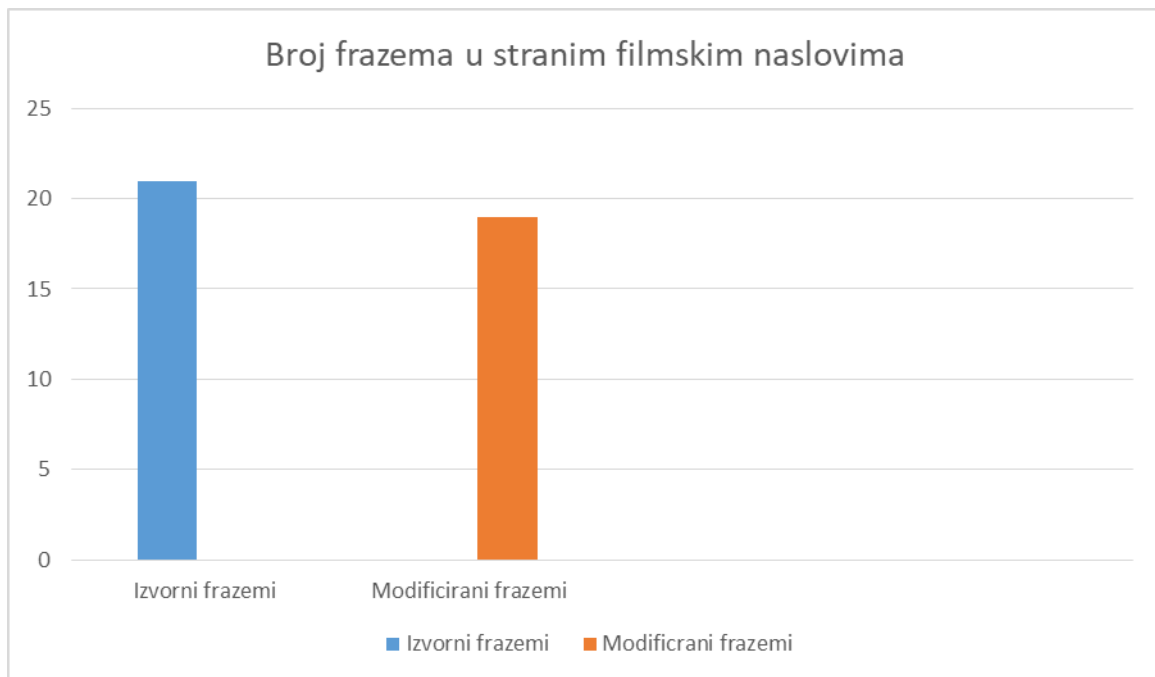
Provedenom analizom prikupljeno je pedeset frazema u filmskim naslovima stranih i hrvatskih filmova. U izvornom obliku potvrđeno je dvadeset i devet frazema, a u modificiranom dvadeset i jedan frazem. U nastavku se nalazi grafikon koji prikazuje taj omjer.

Grafikon broj 1: Frazemi i modificirana frazemi u filmskim naslovima

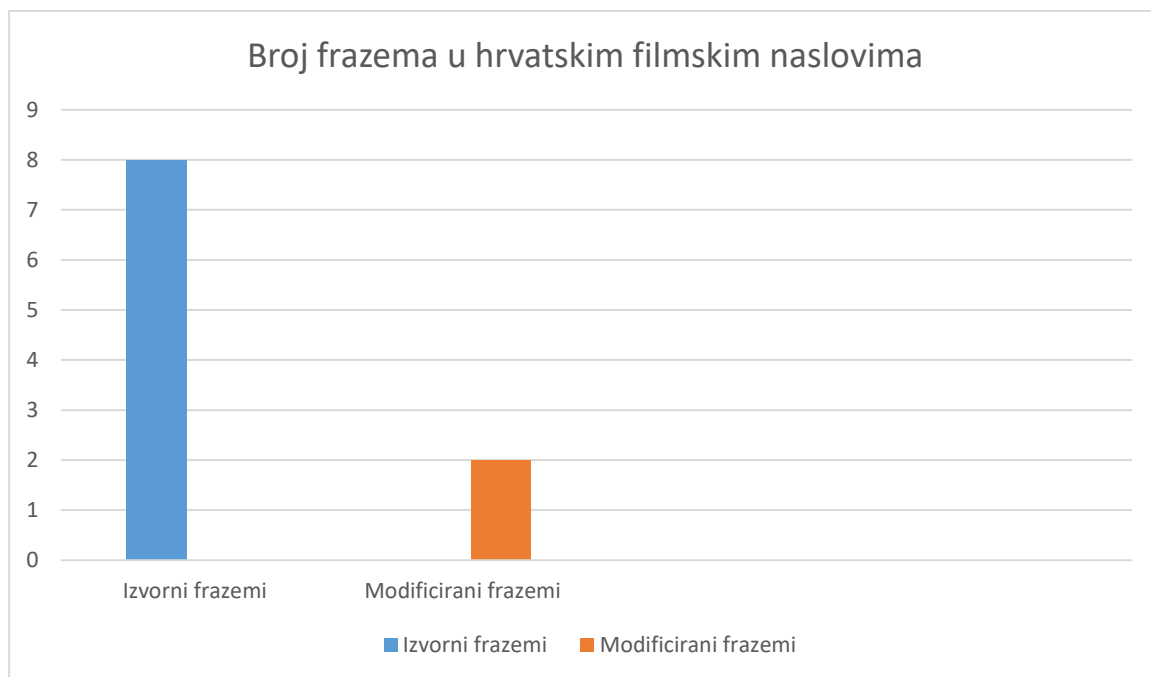
U grafikonu broj 2 prikazan je omjer izvornih i modificiranih frazema u stranim filmskim naslovima. Kod stranih filmskih naslova potvrđen je dvadeset i jedan frazem zapisan u izvornom obliku te devetnaest frazema navedenih u modificiranom obliku. Zaključuje se kako je veća zastupljenost izvornih oblika frazema.

Grafikon broj 2: Broj frazema u stranim filmskim naslovima

Kod hrvatskih filmskih naslova potvrđeno je osam frazema u izvornom obliku te dva u modificiranom obliku. Analizom je utvrđeno kako je zastupljenost frazema u izvornom obliku uvelike veća od frazema u modificiranom obliku. Odnos zastupljenosti izvornih oblika frazema i modificiranih frazema u hrvatskim filmskim naslovima prikazan je u grafikonu broj 3.

Grafikon broj 3: Broj frazema u hrvatskim filmskim naslovima

9. Poslovice

Kekez definira poslovicu kao „samosvojan usmenoknjiževni oblik, sa zasebnim oblikovnim zakonitostima, estetikom i izvedbom.“ (Kekez, 1996: 13) Termin dolazi od latinske riječi *proverbium*. Znanstvena disciplina koja se bavi proučavanjem i tumačenjem poslovice naziva se paremiologija. (Kekez, 1996: 16) U hrvatskom jeziku termin poslovice prvi je upotrijebio Joakim Stulli u devetnaestom stoljeću. Smatra se kako je termin u Hrvatsku došao preko ruskih lingvista. (Kekez, 1996: 14-15)

Autori Mikić i Škarić ističu kako je za razumijevanje poslovice važan kontekst. Na dalje, navode zajednička obilježja poslovice, a to su: „čestotnost upotrebe, specifična sintaktička struktura, metaforičnost, sažetost, dobar izbor riječi i slično“. (Mikić, Škarić, 1992: 7-8)

Matulina je istraživala učestalost poslovice u televizijskim programima. Analiza je potvrdila kako se poslovice najčešće pojavljuju u stranim filmovima, kako u naslovu, tako i kao dijelovi razgovora između likova. Poslovicama se najčešće koriste muški likovi kako bi dali savjet ili neku pouku članovima svoje obitelji. (Matulina, 2005: 76-77) Autorica je zaključila kako se upotrebom poslovice u televizijskom programu uspostavlja bolja komunikacija s gledateljima. (Matulina, 2005: 76)

9.1. Analiza poslovice u filmskim naslovima

Tijekom provedbe istraživačkog rada osim frazema prikupljene su i četiri poslovice, kao dio filmskog naslova. Građa na kojoj je provedena analiza poslovice prikupljena je pretraživanjem internetskih stranica *Moj Tv*, *Tv profil* i *Hrt prikazuje*. Poslovice su potvrđene u dva naslova stranih filmova i dva naslova hrvatskih filmova.

1. *Vrijeme je novac (In Time, 2011.)*

Poslovice potvrđena u filmskom naslovu je *vrijeme je novac*. (Mikić, Šakara 1992: 175) Likovi u filmu prestaju starjeti s dvadeset i pet godina. Ako imaju dovoljno novca mogu kupiti još desetljeće života, a ako nemaju, ostaje im još godina dana života. (<http://www.moj-film.hr/film/info/vrijeme-je-novac/>, 11.7.2020.) Poslovice u naslovu filma dovodi se u vezu s njegovom radnjom i sudbinom likova. Novac je prikazan kao element moći, tko ga ima nastaviti će živjeti.

2. *Ljubav je lijepa, ali slijepa (Shallow Hal, 2001.)*

Poslovice se u filmskom naslovu nalazi u modificiranom obliku naspram izvornog oblika *ljubav je lijepa, ali je slijepa*, potvrđenoga u Rječniku (Mikić, Šakara 1992: 137). U filmskom naslovu došlo je do redukcije izvornog oblika *ljubav je slijepa*, izostavljen je glagol *je*. Poslovice je kao naslov upotrijebljena jer je povezana s filmskom radnjom. Hal je zaljubljen u Rosemary. Rosemary je žena punijeg izgleda što svi osim Hala primjećuju, Hal je vidi kao vitku ženu. (<https://tvprofil.com/film/7742/ljubav-je-slijepa>, 31.3.2020.) Poslovicom se naglašava emotivno stanje glavnoga lika Hala, a oprekom snaga ljubavi.

3. *Tko pjeva zlo ne misli (Tko pjeva zlo ne misli, 1970.)*

Poslovice potvrđena u filmskom naslovu je *tko pjeva zlo ne misli*. Značenje poslovice se povezuje s radnjom filma te njegovom žanrovskom odrednicom – „ljubavna komedija s pjevanjem“. Film prati život stanovnika Zagreba 1935. godine. Njihov emocionalni život predstavljen je uz pomoć popularnih šlagera. Šlagerima se ističu pozitivne karakteristike protagonista filma i želi se naglasiti kako se pjevanjem mogu istaknuti emocije, ali i premosti zlo i negativno u životu. (<https://tvprofil.com/film/676101/tko-pjeva-zlo-ne-misli>, 23.3.2020.)

4. *Ne dao bog većeg zla* (*Ne dao bog većeg zla*, 2002.)

Poslovica upotrijebljen u ovom filmskom naslovu je *ne dao bog većeg zla*. Poslovicom u naslovu se želi dodatno naglasiti mišljenje o šezdesetima godinama prošloga stoljeća. Radnja filma povezana je sa članovima obitelji Ančić i govori kako se pojedini članovi obitelji (ne)snalaze u novom desetljeću koje je donijelo mnoge društvene i životne promijene. Novo desetljeće je počelo neuspješno za Ančiće i poželjeli su da se nipošto, ni u kojem slučaju više ne ponovi. (<https://hrtpriskazuje.hrt.hr/524929/ne-dao-bog-veceg-zla-dramakomedija>, 11.4.2020.) Poslovica se nalazi u filmskom naslov kako bi naglasila nezadovoljstvo novim stilom života koje je donijelo novo desetljeće. Sastavnicom *bog* u naslovu označava se pravednost i svemoć naspram sastavnice *zlo*.

10. Zaključak

Provedenom analizom filmskih naslova koji su podijeljeni u dvije skupine - na strane i hrvatske filmove - potvrđeno je kako se frazemi pojavljuju kao sastavni dijelovi filmskih naslova. Frazemi u filmskim naslovima prikupljeni provedenim istraživanjem i obuhvaćeni provedenom analizom su potvrđeni u većem broju u svom izvornom leksikografskom obliku nego u modificiranom. Tako je ukupno potvrđeno dvadeset i devet frazema u izvornom obliku i dvadeset i jedan frazem u modificiranom obliku. Uz svaki frazem potvrđen u filmskom naslovu je u okviru provedene analize, a koja je u središnjem dijelu ovoga rada, navedeno njegovo značenje iz *Hrvatskog frazeološkog rječnika* (2014.), analizirana je njegova struktura te razlog korištenja pojedinog frazema u naslovu. Važno je napomenuti da je kraj svakoga modificiranog oblika frazema zabilježen i njegov izvorni leksikografski oblik.

Strukturnom analizom prikupljenih filmskih naslova utvrđeno je kako najveći broj frazema koji se koriste u filmskim naslovima čine imenični frazemi (na primjer: *crna lista, crna ovca, crni petak, čist račun, luda kuća, mirna voda, mrtva tišina, pogrešan put, slijepa ulica, zimski san, bijele udovice, obećana zemlja*). Potvrđeni su i glagolski (*dobiti nogu*) i brojevni frazemi (*sto muka*). U prikupljenoj je građi potvrđen i frazem sa strukturom fonetske riječi *od formata*. Frazem *pat-pozicija* je primjer frazemske polusloženice. *Hladan kao led* i *Kao kod svoje kuće* primjeri su poredbenih frazema, a frazem *naši se putevi razilaze* primjer frazemske rečenice.

Semantičkom analizom utvrđeno je frazeološko značenje uz pomoć Rječnika autora Menac, Fink – Arsovski i Venturin (2014.). Motiviranost frazema i način njegova formiranja u filmskim naslovima najčešće je povezana s filmskom radnjom, životom protagonista ili situacijama u kojima su se protagonisti našli.

Modifikacijom frazema došlo je do promijene u frazemaškoj strukturi. Supstitucijom (na primjer: *izvan dometa*), redukcijom (na primjer: *nož u leđa*), proširivanjem (na primjer: *u drugu ruku smrt*) i međusobnim kombiniranjem navedenih postupaka došlo je do modificiranja izvornih frazema.

Analizom prikupljenih filmskih naslova, koji u sebi sadrže poslovice, potvrđene su tri poslovice u izvornom leksikografskom obliku i jedan poslovica u modificiranom obliku.

Frazeologija, iako mlada lingvistička disciplina, svoj put pronašla je do različitih područja ljudske djelatnosti pa tako i umjetnosti, konkretno u ovom slučaju filma. Frazemi svojom kreativnom upotrebom i igrama riječima privlače pažnju, stoga ne čudi kako su korišteni i u filmskim naslovima. Frazemi i poslovice se u filmskim naslovima koriste kako bi pojačali učinak naslova, dodatno naglasili naslov, ali i svojom misterioznošću i upečatljivošću privukli pažnju gledatelja.

11. Popis literature

1. Fink-Arsovski, Željka, *Poredbena frazeologija: pogled izvana i iznutra*, FF press, Zagreb, 2002.
2. Forko, Josipa, *Prevođenje frazema – Sizifov posao*, Hrvatistika 3 , Filozofski fakultet Sveučilišta, Osijek, 2009.
3. Gabrić Petar, Brajković Iva, Licchetta Letizia, Bezuh Juraj, Kelčec Ključari Dorotea, *Analiza strategija prevođenja filmskih naslova na hrvatski i njemački jezik*, Filozofski fakultet u Zagrebu, Zagreb, 2017.
4. Jutronić, Dunja, Karabatić, Tereza, *Hrvatski prijevodi naslova dugometražnih filmova na engleskom jeziku*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2016.
5. Kekez, Josip, *Poslovice, zagonetke i govornički oblici*, Matica hrvatska, Zagreb, 1996.
6. Macan, Željka, *Sedma umjetnost u hrvatskoj i njemačkoj frazeologiji*, Filozofski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2014.
7. Matulina, Željka, *Paremija u hrvatskom i njemačkom televizijskom programu*. Fluminensia, sv. 12, br. 2, Rijeka, 2005.
8. Marković, Bojana, *Kreativna upotreba frazema i drugih višerječnica u djelima Mladena Kerstnera – mogućnosti i namjere*, Zavod za lingvistička istraživanja HAZU, 2013., Zagreb
9. Menac, Antica, *Hrvatska frazeologija*, Knjiga, Zagreb, 2007.
10. Mihaljevića, Milica, Kovačević Barbara, *Frazemi kroz funkcionalne stilove*, Jezik, Zagreb, 2006.
11. Mikić, Pavao i Škarić, Danica, *Kontrastivni rječnik poslovice*, Školska knjiga, Zagreb, 1992.
12. Njegić, Marko, *Filmoteka*, Vedis, Zagreb, 2014.

13. Parizoska, Jelena, *Semantičke modifikacije frazema u novinskim naslovima*, Filozofski fakultet Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 2006.

14. Pavić Pintarić, Anita, *Modifikacije frazema u hrvatskom i njemačkom jeziku mode*, Jezikoslovlje, Sveučilište u Zadru, Zadar, 2009.

Rječnici

15. Menac, Antica, Fink-Arsovski, Željka, Venturin, Radomir, *Hrvatski frazeološki rječnik*, Ljevak, Zagreb, 2003.

16. Menac, Antica, Fink-Arsovski, Željka, Venturin, Radomir, *Hrvatski frazeološki rječnik*, Ljevak, Zagreb, 2014.

Internetski izvori

17. <https://www.matica.hr/vijenac/359/prijevodi-prijevodi-etc-5247/> preuzeto: 17.7. 2020.

18. <https://www.ziher.hr/minus-za-hrvatske-naslove-tko-je-preveo-ove-nazive-filmova/>, preuzeto: 13.1. 2020.

19. <https://www.art-kino.org/hr/>

20. <https://www.discoveryfilm.hr/>

21. <http://www.hfs.hr/>

22. <https://hrt prikazuje.hrt.hr/>

23. https://www.imdb.com/?ref_=nv_home

24. <http://kinotuskanac.hr/movie/nasi-se-putovi-razilaze>

25. <https://mojtv.hr/>

26. <https://mojtv.hr/m2/tv-program/>

27. <https://www.tportal.hr/>

28. <https://tv.aladin.info/>

29. <https://tvprofil.com/>

12. Rječnik frazema potvrđenih filmskim naslovima

12.1. Rječnik frazema potvrđenih u izvornom obliku

U ovom radu je rječnik frazema potvrđenih filmskim naslovima sastavljen prema *Hrvatskom frazeološkom rječniku*. Frazemi su poredani abecednim redom. Natuknica se sastoji od nadnatuknice, frazema ili natuknice te značenja frazema.

A

ANDEO

pali andeo

'otpadnik, onaj koji je iznevjerio prijašnje ideje (svjetonazore), onaj koji se je odvoji od pozitivne sredine (skupine)'

Č

ČULO

šesto (sedmo) čulo

'sposobnost nekih ljudi da predvide ili predosjete buduće događaje, djelovanja ili ponašanja'

D

Dah

do posljednjeg daha

'do kraja života, do smrti'

DAN

dan i noć

'u najvećem stupnju, u velikoj mjeri (razlikovati se itd.)'

DAR

dar s neba

'iznenadni dar, ugodno iznenađenje'

I

IGRA

igra sudbine ili igrom slučaja

'slučajno, neočekivano, neplanirano'

prljava igra

'podlo (podmuklo) ponašanje (postupak), podmetanje'

ISTINA

živa (čista) istina

'neosporna (nepobitna, prava) istina'

K

KORAK

korak po korak

'polagano, malo-pomalo, postupno, oprezno'

KUĆA

luda kuća

'opća zbrka, strka, potpuna pometnja'

L

LED

hladan kao led

'vrlo hladan /o dijelovima tijela, o piću/

LICE

licem u lice

'izravno se suočiti, susresti se tako da se ne može mimoći, suočiti se izravno s argumentima i protuargumentima, biti suočen *s kim*'

LIJEK

nema (nije bilo) lijeka za što (čemu)

'ne može se popraviti što, u jadnom je stanju što, nema rješenja'

LISTA

crna lista

'popis osoba koje ne treba zaposliti', 'popis gostiju s kojima je hotel imao neugodno iskustvo', 'popis osoba koje su po nekim osobinama negativne'

LOPTA

na prvu loptu

'bez razmišljanja, odmah, otprve, naprečac'

M

MASKE

maske su pale

'sve se otkrilo, sve je postalo potpuno jasno'

MJESTO

mjesto pod suncem

'povoljan (prikladan) <društveni> položaj, mjesto koje komu odgovara, mjesto za život (rad itd.)'

O

ORAH

tvrd orah

1. 'nepopustljiva osoba, osoba izuzetno čvrstih principa, osoba koja uporno ostaje pri svome'
2. 'težak (gotovo nerješiv) problem'

P

PUT

naši se putevi razilaze ili putevi nam se razilaze

Naša je veza (komunikacija, odnos) prekinuta, prestali smo se družiti (suradivati)

PUTNIK

slijepi putnik

'putnik bez vozne karte, putnik koji je skriven u nekom prijevoznom sredstvu i želi ilegalno (tajno) nekamo otputovati'

S

SAN

zimski san

'stanje neaktivnosti, razdoblje smanjene aktivnosti'

STRANA

druga strana medalje

'naličje čega, suprotna (druga) strana čega'

Š

ŠAKU

za šaku dolara

'za malu količinu novca, u bescjenje, budzašto'

T

TIŠINA

mrtva tišina

'potpun muk, tajac, nepomućena tišina'

U

ULICA

slijepa ulica

'bezizlazna situacija, stranputica, put koji nikamo ne vodi'

V

VRIJEME

zlatna vremena

'dobra stara vremena, razdoblje sreće i zadovoljstva'

VUK

vuk samotnjak

'usamljenik, samotnik, čovjek koji živi samotno'

Z

ZEMLJA

obećana zemlja

'žuđena zemlja, zemlja bogatstva i sreće, raj na zemlji'

Ž

ŽIVOT

slatki život

'život u dokolici i luksuzu'

12.2. Pregled frazema potvrđenih u modificiranom obliku

Zbog bolje preglednosti, potvrđeni modificirani frazemi prikazani su u tablici. U prvom stupcu zabilježeni su modificirani frazemi potvrđeni filmskim naslovima, u drugom stupcu zabilježen je njihov izvorni oblike, a u trećem stupnju navedeno je značenje. Izvorni oblik i značenje potvrđeni su *Hrvatskim frazeološkim rječnikom* (2014.).

Tablica 1. Pregled frazema potvrđenih u modificiranom obliku

Modificirani oblik	Izvorni oblik	Značenje
<i>Čovik od svita</i>	<i>svjetski čovjek</i>	'čovjek koji je mnogo proputovao, koji poznaje svijet i običaje, koji se zna vladati'
<i>Izvan dometa</i>	<i>izvan dohvata</i>	'na većoj udaljenosti, nedostupno'
<i>Tata od formata</i>	<i>od formata</i>	'osobitih kvaliteta, iznimnih sposobnosti (čovjek itd.)'
<i>Bit će krvi</i>	<i>bit će krvi do koljena</i>	'bilo je (bit će) krvoprolića, izbio je (izbit će) rat (krvavi sukob)'
<i>Kao kod svoje kuće</i>	<i>biti (osjećati se) kao kod < svoje > kuće</i>	'osjećati se ugodno /obično u gostima/'
<i>Cura na lošem glasu</i>	<i>biti na lošem glasu</i>	'biti poznat po čemu lošem, imati lošu reputaciju, ne biti cijenjen (poštivan)'

<i>Crna ovca mafije</i>	<i>crna ovca</i>	'osoba koja se svojim ponašanjem razlikuje od ostalih, iznimka u lošem smislu'
<i>Grad živih mrtvaca</i>	<i>živi mrtvac</i>	'osoba malaksala izgleda, bezvoljna osoba'
<i>Kako dobiti nogu</i>	<i>dobiti nogu</i>	1. 'biti ostavljen od djevojke ili mladića nakon ljubavne veze', 2. 'dobiti otkaz, biti opušten s posla (iz službe)'
<i>Pušteni s lanca</i>	<i>pustiti s lanca koga</i>	'dati pretjeranu slobodu komu, pustiti koga da se ponaša kako mu je drago'
<i>Sto muka</i>	<i>biti (naći se) na mucu (sto muka, mukama)</i>	'biti (naći se) u neprilici (velikim teškoćama), suočiti se s teškim kušnjama'
<i>Nož u leđa</i>	<i>zabiti nož u leđa</i>	'izdati koga, podmuklo napasti koga'
<i>Pat pozicija</i>	<i>pat-pozicija</i>	'stanje u kojem se ne može ništa učiniti, bezizlazno stanje (položaj)'
<i>Crni petak za gangstere</i>	<i>crni petak</i>	'dan u kojem se događaju ružne stvari, dan ispunjen nezgodama'
<i>Pogrešan put</i>	<i>biti na pogrešnom (krivom) putu</i>	'biti u zabludi (krivu), varati se, ići prema krivom (pogrešnom) rješenju'
<i>Čist račun</i>	<i>raščistiti račune</i>	' riješiti/ rješavati probleme s kim, obračunati se/ obračunavati se s kim, raspravljati se s kim'
<i>U drugu ruku smrt</i>	<i>u drugu ruku</i>	's druge strane, drukčije gledano, gledajući malo drugačije'

<i>Ljudi iz sjene</i>	<i>biti (ostati, držati se) u sjeni</i>	'ne doći, ne dolaziti do izražaja, biti (ostati) neprimjetan (nezapažen), držati se (ostati) daleko od javnosti, držati se nenametljivo'
<i>Ubojica mekoga srca</i>	<i>meka (dobra) srca</i>	'dobar, suosjećajan, pun razumijevanja'
<i>Bijele udovice</i>	<i>bijela udovica</i>	'supruga kojoj je neko vrijeme odsutan suprug'
<i>Mirna voda</i>	<i>uzburkati mirne vode</i>	'uznemiriti javnosti, uzburkati strasti'

13. Sažetak

Film je u današnje vrijeme jedan od najsnažnijih i najzastupljenijih medija. Svrha filmskog naslova je komunikacija s gledateljima. Filmskim naslovima želi se privući gledatelje, stoga oni moraju biti kreativni i pomalo tajnoviti. To su ujedno i neki od razloga prisutnosti frazema u sastavnicama filmskog nazivlja. Cilj diplomskoga rada je analiza frazema prikupljenih u svrhu istraživanja zastupljenosti frazema u filmskim naslovima. Analiza obuhvaća podjelu frazema u dvije skupine i podskupine, skupine se odnose na hrvatske i strane filmove, a podskupine na izvorne oblike frazema i modificirane oblike frazema. Prema *Hrvatskom frazeološkom rječniku* odredit će se značenje frazema, a u daljnjoj analizi njihova struktura te povezanost značenja s nekom od odrednica filma.

Ključne riječi: film, filmski naslov, frazeologija, frazem, modifikacija frazema

14. Naslov i ključne riječi na engleskom jeziku

Idioms, proverbs and their modifications in movies headlines

Key words: movies, movies headlines, phraseology, idiom, modifications